

»Mladi za napredek Maribora 2013«

30. srečanje

NASILJE NAD UČITELJI V SREDNJIH ŠOLAH

Raziskovalno področje: psihologija in pedagogika
(raziskovalna naloga)

0eç d ! k S O E / R O Z Ò T Š R Q È Š O È Ù Ò O Z O Ç Ò Ù

T ^ } ç ! k V R O E Ç Z Š Ò Ú U ¥ Ç E

¥ [| a k O Z O Ç P O Z O R A Ç È Ç O U Ù

Maribor, februar 2013

»Mladi za napredek Maribora 2013«

30. srečanje

NASILJE NAD UČITELJI V SREDNJIH ŠOLAH

Raziskovalno področje: psihologija in pedagogika
(raziskovalna naloga)

Maribor, februar 2013

POVZETEK

V šolah smo priča nasilnim dejanjem nad učitelji s strani dijakov, staršev, sodelavcev ali ravnatelja/ice. Zanimalo naju je, kako je nasilje razširjeno v gimnazijah in srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah. Osredotočili sva se predvsem na pojavljanje nasilja, na različne oblike nasilnih dejanj in na reakcije učiteljev in dijakov na nasilje. Primerjalna analiza med tipi šol in med odgovori učiteljev in dijakov je pokazala, da se največ učiteljev počuti ogroženo s strani staršev. Več nasilja so učitelji doživeli in dijaki izvajali na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah. Glede na spol sva ugotovili, da so nasilju bolj podvržene učiteljice. Kot oblika izvajanja nasilja prevladuje verbalno nasilje, takoj za njim je psihično nasilje. Vzrok za nasilje dijaki in učitelji vidijo predvsem v slabi vzgoji in prevelikem zagovarjanju dijakov s strani staršev. Meniva tudi, da se dijaki ne zavedajo, katera so vse nasilna dejanja, medtem ko premalo učiteljev na nasilje sploh odreagira.

KAZALO

1 UVOD	6
1.1 Namen.....	6
1.2 Metoda dela.....	6
1.3 Hipoteze.....	7
2 NASILJE	7
2.1 Opredelitev nasilja	7
2.2 Oblike nasilja	7
2.2.1 Mobing	9
2.3 Dejavniki, ki vplivajo na nasilje.....	10
2.3.1 Družina	11
2.3.2 Vrstniki.....	12
2.3.3 Mediji	12
2.3.4 Šola.....	13
2.3.4.1 Odnos učitelj – učenec	14
2.3.4.2 Klima, vzdušje znotraj skupine	15
2.4 Posledice nasilja	15
3 NASILJE NAD UČITELJI	16
3.1 Nasilje učencev nad učitelji	16
3.2 Nasilje staršev nad učitelji.....	17
3.3 Nasilje s strani sodelavcev	20
3.4 Raziskave o nasilju nad učitelji v slovenskem prostoru	20
3.4.1 Majda Pšunder: Ali so učenci nasilni do učiteljev? (2000).....	20
3.4.2 Marjan Gojkovič: Nasilje nad učitelji (2005)	21
3.4.3 Sanja Matković: Nasilje učencev nad učitelji (2007).....	21
4 EMPIRIČNI DEL	22
4.1 Metodologija	22
4.1.1 Raziskovalna metoda.....	22
4.1.2 Raziskovalni vzorec	22
4.1.3 Postopki zbiranja podatkov	24

4.1.4 Postopki obdelave podatkov.....	25
4.2 Rezultati in interpretacija	26
4.2.1 Analiza anketnega vprašalnika za učitelje.....	26
4.2.2 Analiza anketnega vprašalnika za dijake.....	36
4.2.3 Primerjave med odgovori dijakov in odgovori učiteljev.....	46
5 SKLEPNE MISLI	48
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST	50
7 VIRI IN LITERATURA	51
8 PRILOGE	53
8.1 Anketni vprašalnik za učitelje.....	53
8.2 Anketni vprašalnik za dijake	56

1 UVOD

1.1 Namen

Živimo v 21. stoletju, kjer učitelji izgubljajo svojo vlogo. Še pred sto leti, je imel učitelj ugled, otroci so se ga bali, starši spoštovali. Sedaj se je to močno spremenilo. Učenci velikokrat žalijo učitelje, jih ozmerjajo, grozijo, jim poškodujejo lastnino,... V šolah smo lahko priča najrazličnejšim nasilnim dejanjem nad učitelji bodisi s strani učencev, staršev ali sodelavcev. Kadar se nasilna dejanja pojavljajo kontinuirano in daljše časovno obdobje lahko govorimo tudi o mobingu.

Namen najine raziskovalne naloge je, da bi ugotovili ali so učitelji v srednjih šolah deležni nasilnih dejanj. Opravili bova primerjalno analizo med učitelji v gimnazijah in učitelji v poklicnih šolah. Želiva izvedeti, kakšne vrste nasilja izvajajo dijaki, starši in sodelavci nad učitelji ter kakšne so reakcije učiteljev. Zanima naju tudi, kakšni so po mnenju dijakov vzroki za takšno početje dijakov.

1.2 Metoda dela

Najprej sva si poiskali temo raziskovalne naloge in si izbrali mentorico. Nato sva skupaj z mentorico poiskali literaturo. Prebrali sva razne priročnike, brskale po internetu in iskale članke. Ko sva končali s teoretičnim delom, sva naredili anketna vprašalnika. Vprašalnik sva najprej razdelili med četrte letnike poklicnih šol in gimnazij v Mariboru, da bi ugotovili koliko dijakov se zaveda, da izvajajo nasilje nad učitelji. Nato sva drug anketni vprašalnik razdelili še učiteljem mariborskih srednjih šol, da bi izvedeli, koliko učiteljev je že bilo deležnih nasilnih dejanj s strani učencev, staršev in sodelavcev. Zanimalo naju je tudi, kako učitelji reagirajo ob nasilnih dejanjih. Rezultate sva obdelali in analizirali.

1.3 Hipoteze

H1: Povzročitelji nasilja nad učitelji so najpogosteje dijaki.

H2: Nasilje nad učitelji v srednjih šolah narašča.

H3: Več nasilja se pojavlja na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot na gimnazijah.

H4: Nasilje nad učitelji v večini izvajajo fantje.

H5: Nasilnim dejanjem so večkrat podvržene učiteljice kot učitelji.

H6: Najpogostejša oblika izvajanja nasilja je besedno nasilje (vpitje, preklinjanje).

2 NASILJE

2.1 Opredelitev nasilja

Nasilje definiramo kot grobi napad na drugo osebo ali osebe; kot rezultat se pokaže izrazito poškodovanje ali prizadejanje fizične škode tem osebam.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSJK, 2002, str. 624) termin nasilje definiramo kot dejaven odnos do nekoga, značilen po uporabi sile, pritiska.

Nasilje lahko definiramo tudi kot grobi napad na drugo osebo ali osebe, rezultat pa je poškodovanje ali prizadejanje škode tem osebam (Bučar-Ručman, 2004, str. 25)

Nasilje se danes pojavlja povsod. Prisotno je v šoli, doma med vrstniki, na delovnem mestu in na ulici.

2.2 Oblike nasilja

Nasilje je pojavlja v najrazličnejših oblikah. Zabukovec Kerin (2002, str. 106) loči med naslednjimi oblikami nasilja:

- telesno oz. fizično nasilje,
- verbalno nasilje (žaljivke, širjenje lažnih govoric),

- psihično nasilje,
- izsiljevanje ali ekonomsko nasilje,
- spolno nasilje.

Fizično nasilje opazimo hitro, nanj tudi reagiramo, saj je vidno, vidne pa so tudi posledice, medtem ko je psihične oblike nasilja težje opaziti.

Fizično nasilje je vsaka uporaba fizične sile ali resne grožnje z uporabo sile. Usmerjena je na človekovo telo ali njegovo življenje. Fizične bolečine in posledice, ki jih nasilnež tako povzroča, vedno spremljajo tudi psihične posledice pri žrtvah (Kuhar et al., 1999, str. 10). Fizično nasilje je prav tako jemanje ali poškodovanje žrtvinih stvari. S fizičnim nasiljem ranimo človekovo telo.

K fizičnemu nasilju spada: brca, klofuta, lasanje, pljuvanje, zvijanje rok, omejevanje gibanja, siljenje z nečim, oblivanje z vodo, obmetavanje s predmeti in celo dotikanje, če človek tega ne želi,... (Prav tam, str. 11).

Psihično in verbalno nasilje označuje vsakršna dejanja (največkrat verbalna), ki se na nezaželen in grob način dotaknejo človekove psihe. Je najbolj razširjena oblika nasilja. Psihično nasilje spodjeda samozavest, samopodobo in samozaupanje žrtve. S psihičnim nasiljem posegamo v človekovo duševnost, psihično stabilnost in samozavest (Kuhar et al., 1999, str. 5, 7). Žrtve psihičnega nasilja so velikokrat zelo nesamozavestne, počutijo se manjvredno in se umikajo iz socialnega življenja.

Dejanja psihičnega in verbalnega nasilja so predvsem: zmerjanje, žaljivke, prepiri, grobe besedne grožnje, izsiljevanje.

Spolno nasilje je nezaželen poseg v posameznikovo spolno integriteto (Prav tam, str. 18). Med spolno nasilje spada vsakršno namigovanje na spolnost, opolzko govorjenje, telesni dotiki, otipavanje, poljubljanje, siljenje v spolni odnos in vsako drugo s spolnostjo povezano dejanje. Spolno zlorabo delimo na dve vrsti; kontaktno (dotik prsi ali genitalij, razne vrste spolnega občevanja) in nekontaktno (kazanje pornografije, slik...)

Ekonomsko nasilje ali izsiljevanje je oblika nasilja, ki vsebuje zahtevo po denarju ali drugih materialnih dobrinah. Pod ekonomsko nasilje spada: kraja žrtvinega denarja in lastnine,

preprečevanje žrtvi, da razpolaga s svojim ali skupnim denarjem, preverjanje vseh računov, zadrževanje žrtvine bančne kartice, ...

V šolah se kot oblike nasilja pojavljajo ustrahovanje, grožnje, šikaniranje fizično nasilje, občutek izključenosti, občutek nemoči, preklinjanje, poniževanje, obrekovanje, izsiljevanje, spolno nadlegovanje, uničevanje osebne lastnine in uničevanje šolske lastnine (Majcen, 2010, str. 60).

2.2.1 Mobing

Mobing je oblika psihičnega nasilja in predstavlja vsakršno nasilje, trpinčenje in šikaniranje na delovnem mestu. Na tem mestu izpostavljamo samo ključne značilnosti mobinga, saj se ta pojavlja tudi v šolstvu.

Prvi je ta pojav po letu 1980 definirala švedski raziskovalec nemškega rodu Heinz Leymann. Zaznal ga je na Švedskem in v drugih državah. Pri tem pojavu so zaposleni podvrženi psihološkemu nadlegovanju (Leymann 1990, 119, pov. po Tkalec, 2001), ki ima lahko hude psihološke in poklicne posledice za žrtev. Leymann pri ljudeh mobing razlaga kot napad na posameznika, ki je v podrejenem položaju in je izpostavljen sistematičnim, dlje časa trajajočim napadom ene ali več oseb z namenom, da ga izrinejo iz sistema, napadeni pa to občuti kot diskriminacijo. Prizadeto osebo takšni sistematični psihični, ponekod pa tudi fizični napadi, porinejo v položaj nemoči, počuti se kot žrtev, nezaščiten, ponižan, ogrožen in nesposoben obrambe. Najpogostejše posledice mobinga so bolniški stalež, dejanska bolezen, invalidnost, lahko pa se konča tudi s samomorom. Vendar vsako psihično nasilje na delovnem mestu še ni mobing. Za to obliko nasilja gre, kadar je posameznik izpostavljen opisanim pritiskom kontinuirano.

Leymann je pojavne oblike mobinga razvrstil v pet skupin (Tkalec, 2001, str. 909-910):

- **napadi na možnost komuniciranja** - onemogočanje izražanja žrtve, stalno prekinjanje govora žrtve, zmerjanje, kritiziranje, ustne in pisne grožnje, onemogočanje stikov,
- **ogrožanje kakovosti dela** - žrtev ne dobiva več novih delovnih nalog, dodeljevanje nesmiselnih delovnih nalog, nalog pod ali nad nivojem klasifikacije z namenom diskreditacije, dodeljevanje vedno novih nalog, pogosteje kot drugim sodelavcem, dodeljevanje nalog, ki žalijo dostojanstvo, odvzemanje zadolžitev,

- **ogrožanje socialnih stikov, socialna izolacija** - ignoriranje v primeru, da žrtev koga nagovori, premestitev v delovne prostore stran od sodelavcev, sodelavci imajo prepoved pogovora s šikaniranim, nihče se noče z njim pogovarjati, splošna ignoranca zaposlenih v podjetju,
- **napadi na socialni ugled, zasebno življenje** - obrekovanje za hrbtom, širjenje govoric, posmehovanje, izražanje domnev, da je žrtev psihični bolnik, poskusi prisile v psihiatrični pregled, oponašanje žrtve, njenih gest, govora, navad, zasmehovanje njene identitete, klicanje žrtve s ponižujočimi imeni, siljenje k opravljanju nalog, ki prizadenejo njeno samospoštovanje, delovne napore se ocenjuje napačno oz. žaljivo, dvom v poslovne odločitve žrtve,
- **napadi na zdravje** - dodeljevanje zdravju škodljivih nalog, grožnje s fizičnim nasiljem, fizično zlorabljanje, namerno povzročanje škode in stroškov žrtvi, spolno nadlegovanje.

Virtualni mobing oz. e-mobing

Sindikata za šolstvo in znanost je med nemškimi učitelji izvedel raziskavo o pojavu virtualnega mobinga. Po podatkih raziskave je okrog 50.000 nemških učiteljev žrtev obrekovanja in nadlegovanja v kratkih sporočilih, na medmrežju ali prek elektronske pošte. Osem odstotkov od 500 učiteljev, ki so bili zajeti v raziskavo, je izjavilo, da so bili žrtve t.i. virtualnega mobinga, medtem ko jih je več kot tretjina izjavila, da poznajo nekoga, ki je to doživel. V 70 % so storilci učenci (Učitelji – žrtve virtualnega mobinga, 2008).

2.3 Dejavniki, ki vplivajo na nasilje

Pri nastanku nasilnega vedenja ima pomembno vlogo socialno okolje. Razlikovati je potrebno med zunajšolskim okoljem, kot je družinska vzgojna klima, vloga in odnosi med prijatelji v skupini, in šolskim okoljem, na primer kakovost odnosa med učenci in učitelji (Majcen, 2010, 60).

2.3.1 Družina

Družina je dejavnik, ki bistveno vpliva na razvoj otrokove percepcije, kaj je prav in kaj narobe. Starši morajo pri otroku jasno vzpostaviti zavedanje, kaj v družbi velja za sprejemljivo ter kako se je potrebno soočiti s problemi (Bučar-Ručman, 2004).

V družini dobi otrok prvo občutje lastne vrednosti ter zaupanje v ljudi in svet okoli sebe. Spodbude in zgledi njemu najbližjih oseb oblikujejo njegov vrednostni sistem, način izražanja samega sebe, sposobnost za reševanje in premagovanje vsakodnevnih težav in obremenitev (Pušnik, 1999; povz. po Tomšič, 2011, str. 21).

Popp (2003, str. 32-33) v svojem prispevku o nasilju v šoli in konceptih preprečevanja nasilja navaja podatke iz nemških raziskav, in sicer ugotavlja kateri dejavniki znotraj družine so najbolj rizični za nasilje v šoli. Med pomembne rizične dejavnike uvršča:

- oče ni ali je občasno zaposlen, kar vodi družino v problematičen socialni položaj, obremenjuje družinsko klimo in povzroča spore v družini;
- veliko konfliktov in kaznovanja v družini (trda vzgoja);
- družina otroka ne sprejema, deležen je pomanjkanja ljubeznive družinske klime in za njegovo delo in ravnanje staršem ni mar.

Tudi Krall (2003, str. 21) navaja podobne rizične dejavnike:

- previsoka pričakovanja staršev,
- doživljanje neuspehov in občutek, da se ne da izpolniti pričakovanj,
- učenje na modelu staršev, ki so bili sami nasilni (eden do drugega in do otroka),
- travmatiziranje prek večkratnih izkušenj nasilja v družini,
- izključitev iz družine.

Družina pripravi otroka na vstop v njegovo socialno skupino z določenimi normami in stališči, ki jih otrok pridobi skozi otroštvo. Najbolj pomemben družinski član v otrokovem življenju je mati, ki otroku dovaja ljubezen. Brez materine ljubezni in topline ima otrok več možnosti, da postane agresiven in napadalen. Pomemben vpliv imajo načini vzgoje, predvsem uporaba kazni. Otroci, ki so pogosto kaznovani, lahko ta model delovanja prevzamejo in tudi sami agresivno delujejo v odnosu do ostalih. Otrok, ki je pogosto kaznovan, lahko razvije tudi nevrotične navade (Pušnik, 1997, str. 51–52).

2.3.2 Vrstniki

Človek v obdobju svoje mladosti sprva spozna svoje vrstnike iz sošeske, sošolce, potem pa začne ta krog širiti. Vedno večja družba ima velik vpliv na posameznika.

Novejše raziskave o teoriji socializacije opozarjajo, da imajo vrstniki čedalje pomembnejšo socializacijsko vlogo, ki že prerašča vlogo družine in šole. Vrstniške skupine se pojavljajo kot solidarne skupnosti, v katerih se posamezniki soočajo s podobnimi problemi, povezanimi s puberteto, spolnostjo, kognitivnim in emocionalnim razvojem, samorefleksijo, izkušnjami odraščanja in politično socializacijo. Za mlade od trinajst do osemnajst let so to najpomembnejši prostor njihovega odraščanja (Popp, 2003, str. 33).

V določeni skupini vrstnikov se sčasoma oblikujejo vrednote, predsodki in stališča, ki pa se pogosto upirajo družbenim normam. V obdobju najstništva je doživljanje lastne vrednosti mnogo bolj povezano z oceno vrstnikov kot pa odraslih. Pripadnost vrstnikom in njihovemu odobravanju je eden odločilnih temeljev njegovega samospoštovanja. Vsak si želi biti priljubljena med vrstniki. Zato je mladostnik pripravljen storiti marsikaj, da bi bil sprejet v svoji skupini. Pričenjajo se ukvarjati s stvarmi, za katere so jih v družini seznanili in naučili, da so neprimerne, a vendar to početje opravičujejo z večjo sprejetostjo vrstnikov (Bučar-Ručman, 2004, str. 147).

Predstave o vrednotah in normah v skupinah odločilneje vplivajo na to, da se mladostnikom nekatere rešitve, povezane z nasiljem, zdijo atraktivne (privlačne). Če med prijatelji velja, da je konflikte vredno reševati nasilno, potem bodo naklonjeni tudi nasilju v šoli. V takem primeru govorimo o nasilni strategiji reševanja problemov, ker se zdi članom skupne nasilje normalen način reševanja konfliktov in izhajajo s stališča, da se konflikte rešuje z nasiljem, in ne s pogovori. Rizični dejavnik pojavljanja nasilja je tudi netolerantnost do drugače mislečih (Popp, 2003, str. 34).

2.3.3 Mediji

Živimo v 21. stoletju, kjer ima velik vpliv na posameznikovo življenje informacijska tehnologija. Z vse večjim vplivom informacijske tehnologije pa se vsakodnevno srečujemo z nasiljem. Vidimo ga v časopisih, oglasih, televiziji in računalniških igricah, s katerimi prosti

čas preživlja vse več otrok. Najbolj škodljiv pa je internet, na katerem lahko takoj najdemo vse kar nas zanima in se preko spletnih klepetalnic pogovarjamo z ljudmi, ki pogosto niso to za kar se izdajajo.

Mediji s svojimi sporočili vplivajo na gledalčeve vedenjske vzorce, pri čemer še posebej izstopajo trije vplivi:

- gledalec priznava agresivne vedenjske vzorce oz. se nauči tovrstnega reagiranja,
- pogosto srečevanje z nasiljem v medijih zmanjša gledalčevo občutljivost za nasilje in
- marsikaterega gledalca postane strah (Petrovec, 2003; povz. po Tomšič, 2011, str. 22).

Še posebej občutljivi in dovzetni gledalci so otroci in mladostniki, ki se še lažje kot odrasli poistovetijo z glavnimi junaki akcijskih, kriminalnih in znanstvenofantastičnih filmov. Popp (2003) našteva nekaj rizičnih dejavnikov, ki jih povzročajo mediji:

- mladostniki, ki gledajo filme z nasilno vsebino nekritično so v skupini pogosto storilci nasilja,
- pogosteje so nasilni tisti mladostniki, pri katerih se ob gledanju filma z nasilno vsebino poviša vznemirjenost,
- vplivom filmov so še posebej izpostavljeni fantje zaradi možne identifikacije z močnimi junaki, ki se prikazujejo kot vsemogočni, nepremagljivi in jim je nasilje v filmu glavno orodje,
- nasilno vedenje v šoli je pogostejše pri mladostnikih, ki pridejo v konflikt s starši zaradi gledanja določenih filmov in posledične prepovedi gledanja televizije.

2.3.4 Šola

Šola je kraj, kjer najstniki preživijo največ svojega časa, zato ima tudi šola velik vpliv nanj. Šola kot institucija na eni strani z izrazito storilno naravnostjo povzroča tekmovalnost in tako ustvarja možnosti za agresivno vedenje, na drugi strani pa pomeni tudi prostor, kjer se otrok počuti varnega in tako pozitivno vpliva na njegov razvoj (Bučar-Ručman, 2004, str. 148–149).

Na nasilno vedenje otroka lahko šola vpliva z naslednjimi dejavniki (Prav tam.):

- splošno neugodno psihosocialno ozračje šole (velikost šole, veliko število učencev, red v šoli, prisila ali kaznovanje),
- učiteljeva osebnost (strog, popustljiv, nedosleden, nerazumevajoč, nepravičen),

- prevelika storilnostna naravnost šole (mnogi učenci niso kos visokim zahtevam šole, zato zaradi neuspeha izgubljajo voljo do učenja in prizadevanja v šoli, vse to pa spodbuja razne odpore in nasilno vedenje),
- neugodni odnosi med otroki (posmeh, preganjanje, trpinčenje, ustrahovanje, izsiljevanje).

Šola s svojimi visokimi zahtevami in večkrat tudi storilnostno usmerjenostjo, v iskanju čim boljših rezultatov, ki jih je moč od zunaj videti in izmeriti, pa tudi v iskanju zunanje uspešnosti ter prizadevanju za res kakovostno delo, večkrat povzroča otrokom in mladim ter njihovim staršem velike težave. Velika je tekmovalnost, stresne situacije ob zunanem preverjanju znanja in pridobivanje čim večjega števila ustreznih točk za napredovanje, vsakodnevne šolske obveznosti in obremenjenost lahko povzročajo v mladem človeku stresne situacije, s katerimi se sooča in se nanje odziva tudi neustrezno, z večjo ali manjšo agresivnostjo, izražanjem nezadovoljstva, neprilagojenim socialnim vedenjem. Če ob tem mlad človek živi v okolju, ki mu ne omogoča ustrezne čustvene in socialne podpore, postavlja predenj prevelika pričakovanja, doživlja občasno ali stalno nezadovoljstvo z njegovimi dosežki, je možnost za izražanje nesprejemljivega vedenja in agresivnosti toliko večja (Kalin, 2003, str. 44; pov. po Tomšič, 2011, str. 18–19).

V postmodernej slovenski družbi je postajal uspeh bolj in bolj pomemben. Učenci in celo njihovi starši pogosto krivdo za nezadosten uspeh valijo na učitelje. Brez dvoma pa tak odnos pogosto botruje odklonilnim čustvom, sporom in nasilju. Ker je nasilje nad učitelji skrito, včasih tudi brez zadostnih dokazov, postaja to zaskrbljujoče za splošno javnost (Matković, 2006, str. 5).

2.3.4.1 Odnos učitelj – učenec

Kakovost socialne in vzgojne klime v šoli je močno povezana z nasilnim vedenjem. Tog oz. trd odnos učiteljev do učencev se je pokazal kot rizičen in pospeševalni dejavnik za pojav nasilja v šoli. Pri učencih, ki imajo vtis, da so jih učitelji zaznamovali (da so stigmatizirani in etiketirani), lahko tovrstne izkušnje vplivajo na psihično in fizično nasilno vedenje. Če pa ima učenec občutek, da ga je učitelj sprejel in da se zanima za učence, potem se možnost za pojav nasilja zmanjša. Enako se zmanjša možnost za nasilje, če učitelj skrbi za to, da učenci niso preobremenjeni z učnimi uspehi (Popp, 2003, str. 35).

2.3.4.2 Klima, vzdušje znotraj skupine

Večja možnost nasilnega vedenja se pojavi takrat, ko imajo učenci vtis, da je njihov razred neintegriran, usmerjen v nezdravo konkurenco, če je med sošolci manj povezanosti in ko med njimi vladajo slabi prijateljski odnosi. Stigmatiziranje učencev in občutek, da jih sošolci ne sprejemajo, prav tako povečujejo nevarnost pojavljanja nasilja. V razredih, kjer se oblikujejo manjše sovražne skupine, katere zavračajo vsa pravila in vse, ki ne pripadajo njihovi skupini, se bo nasilno vedenje veliko verjetneje razvilo, kot pa v razredih, kjer celoten razred deluje kot skupina (Popp, 2003, str. 36).

2.4 Posledice nasilja

Nasilje pusti na žrtvi posledice, ki so lahko psihične ali fizične in jih ločimo glede na vrsto nasilja.

Najpogostejše posledice fizičnega nasilja so: strah za življenje, strah pred prihodnostjo, depresivnost, občutek nemoči, izguba zaupanja, jok, zloraba mamil, motnje hranjenja, izguba stika s sabo in misel na samomor.

Najpogostejše posledice psihološkega nasilja so: izolacija, nepravilno bitje srca, težave s spominom, kronična zaskrbljenost, depresivnost, ranljivost, neučinkovitost, občutek nemoči, nezanimanje za spolnost, glavoboli, migrene.

Posledice spolne zlorabe ali kakršnega koli spolnega nasilja so hude. Opazimo lahko:

a) telesne posledice kot so: rdeči madeži, rane, razna vnetja, krvavitve, srbenje spolnih organov, neprestano pljuvanje, bruhanje, pomanjkanje teka, bolečina v želodcu, anoreksija, bulimija;

b) čustvene in vedenjske posledice kot npr.: strah pred dotikanjem, odpor do telesnih stikov, strah pred smrtjo, potreba po nenehnem umivanju, agresivnost, asocialno vedenje, ... (Ančić et al, 2002, str. 154–155).

3 NASILJE NAD UČITELJI

Nasilje nad učitelji lahko izvajajo učenci, njihovi straši in sodelavci.

3.1 Nasilje učencev nad učitelji

Po mnenju dr. Žagarja je nasilje učencev največkrat prikrito. Gre za ignoriranje učitelja, izzivanje s provokativnimi vprašanji in neprimernim vedenjem, uničevanje šolske opreme in podobno, vse več pa je tudi odkritih oblik, ko učenci naslavljajo učitelje z neprimernimi izrazi, jim grozijo, jih obmetavajo s papirčki, jih spotikajo, jim predirajo avtomobilske gume... Čeprav nimamo ustreznih raziskav o tem, bi lahko rekli, da nekatera znamenja kažejo, da se nasilje nad učitelji stopnjuje, meni pedagog dr. Zdenko Medveš ("Če mi boš dala cvek, te bom ustrelil s pištolo!", 2002).

Za nespoštljiv odnos nekaterih učencev do učiteljev so po besedah Draga Žagarja pogosto krivi starši, ki v navzočnosti otroka omalovažujejo učiteljevo delo ("Če mi boš dala cvek, te bom ustrelil s pištolo!", 2002).

Krall (2003, str. 14) kot oblike agresije oz. malega – prikritega nasilja proti učiteljem navaja nadiranje, izzivanje, poškodovanje oblačil, sabotiranje pouka, kot nasilje oz. veliko – manifestno nasilje pa omenja pretepanje, poškodovanje, grožnje z nožem, zalezovanje, telefonski teror in grozilna pisma.

Vzgojni programi v šolah (Musek, 1995, str. 43; povz. po Majcen, 2010, str. 61) skladno z mentaliteto moderne družbe spodbujajo čutne in materialne vrednote na račun moralnih, etičnih in duhovnih. Sodobne šole izgubljajo vzgojni značaj. Čut za človeka se izgublja, ljudje jemljejo drug drugega brezosebno, kot stvar ali celo kot sredstvo. V duhu takšne mentalitete in ideologije postaja nasilje sprejemljiv način za uveljavljanje v življenju, še zlasti, ker posameznik hkrati pomanjkljivo oblikuje vrednote, ki bi temu nasprotovale.

Na neprimerno vedenje učencev (Pšunder, 2004, str. 136) se učitelji najpogosteje odzivajo s tihim opazovanjem, uporabljajo nevelelne ali velelne povedi, vprašanja, modeliranje, fizično posredovanje ali izolacijo.

Popp (2003, str. 37) ocenjuje, da je pomemben rizični dejavnik za pojav nasilnega vedenja učencev togo delovanje učiteljev z izoblikovanim načinom discipliniranja. Med komunikacijo učiteljev in učencev je mogoče zaslediti primere obojestranskega odklanjanja. Nasilno vedenje učencev pri učiteljih izzove določene reakcije, npr. disciplino, ki temelji na avtoriteti. S tem se znova ustvarjajo pogoji za oblike razreševanja nasilnega vedenja.

Na tem mestu velja pojasniti tudi temeljne značilnosti procesa spodbujanja ter naravnih in logičnih posledic tega procesa (Pšunder, 2004, str. 143). Med pohvalo in raznimi oblikami nagrad ter procesom spodbujanja namreč obstaja bistvena razlika. Spodbujanje pomeni, da učitelj ali kdo drug z besedami ali dejanji učencem sporoča, da jih spoštuje in ceni njihove sposobnosti. Poudarek daje njihovim prizadevanjem in ne dosežkom. Torej ocenjuje posameznikova dejanja, ne pa njihovo osebnost, kar je pri tem ključno. Sporoča jim, da jih sprejema takšne, kot so, da je nesprejemljivo le njihovo vedenje in ne učenci kot taki, kot osebnosti (Majcen, 2010, str. 63).

Med pogostejšimi oblikami nasilja v šoli je tudi nasilje nad stvarmi oz. vandalizem. Habbe (2000; pov. po Tomšič, 2011, str. 24) našteje nekatere pogostejše posledice vandalizma, kot so razbita stikala, polomljeno pohištvo v učilnicah in garderobah, uničena igrala, ograje in športni pripomočki ter popisane notranje in zunanje stene in pravi, da vandalizem šolam vsako leto povzroči visoko denarno škodo. Poleg uničevanja šolske lastnine med vandalizem v šoli štejemo tudi uničevanje lastnine učiteljev oz. šolskega osebja in učencev. Vzroki za uničevanje premoženja so različni. Lahko gre za dokazovanje poguma pred vrstniki, maščevanje, nesramnost ali za uničevanje iz dolgočasja.

3.2 Nasilje staršev nad učitelji

Prva in primarna socializacija otroka poteka v družini. Za družino in njene družinske člane so značilni osebni, intimni in pristni odnosi (Bezenšek 1998, 20), na katerih temelji družinska klima. Ta je pomembna in odločilnega pomena za otrokov optimalni razvoj. Družina je vmesni člen med posameznikom in širšo družbo, ne nazadnje tudi med šolo. Otroku pomeni varno gnezdo, v katerem bi naj vladali ljubezen, medsebojna naklonjenost, razumevanje, vzajemna podpora in pomoč. Dobre izkušnje, pridobljene v družini, predstavljajo otroku

popotnico za poznejše življenje. Če družina pri uresničevanju temeljnih nalog zataji, se to lahko na različne načine negativno odraža v otrokovem poznejšem življenju.

Na razmere v družini vplivajo številni dejavniki (Bezenšek 2003, 41). Zaradi zaposlenosti obeh staršev prihaja do dalj časa trajajoče ločenosti otrok od staršev.

Sodobna družina je tudi precej zaprta, kar se negativno zrcali na čustvenem in socialnem področju. Sodobne družine se ubadajo tudi z različnimi eksistenčnimi problemi, od stanovanjskih razmer, zaposlitve, čakanja na delo, brezposelnosti ipd. Vsi ti dejavniki pa neposredno in različno vplivajo na otroke.

Po raziskavah (Goleman, 1988, pov. po Majcen, 2010, str. 65) je agresivnost v otroštvu najboljši napovedovalec kasnejše agresivnosti. Starši sicer lahko vplivajo na agresivno obnašanje svojih otrok, vendar je ta vpliv šibkejši, če je tudi vloga in udeležba staršev v življenju mladostnikov šibkejša.

Šola bi naj pri otroku nadaljevala razvoj (Ščuka, 2007, str. 190), ki ga je zasnovala družina. Razvijanje intimne povezanosti družinskih članov, partnerskih odnosov, brezpogojne ljubezni do otrok, sorodstvenih vezi, religije, običajev ostajajo še naprej domena staršev. Prednostna naloge šole kot vzgojne ustanove pa naj bi bil razvoj zavesti o sebi, ki je možen le v odnosu z drugimi. Tako naj bi zasnovano duhovnosti otrok dobil v družini, v šolski skupnosti pa naj bi jo utrjeval in širil.

Vendar se dogaja, da se učitelji pri svojem delu srečajo z agresivnimi starši, ki ne izbirajo besed, ko se je potrebno zavzeti ali ubraniti svojega otroka. Strojín (1992, str. 2; pov. po Majcen, 2010, str. 66) meni, da se ravno z agresivnimi in vzkipljivimi ljudmi s primerno tehniko pride na konec problema oz. konflikta. A dejstvo je, da mora biti učitelj za takšne situacije pripravljen, če že ne usposobljen, saj se ga v nasprotnem primeru to lahko dotakne do te mere, da konflikt doživi kot svoj osebni neuspeh, nesposobnost, kar posledično vpliva na njegovo samopodobo, na katero vplivajo po eni strani nevarne predstave o tem, kakšen naj bi bil dober učitelj, po drugi pa pojmovanje popolne odgovornosti, ki učitelju nalaga, da mora doseči postavljene cilje. Imeti pred seboj cilj, ki ga ni mogoče doseči, pa pomeni trajen občutek neuspešnosti.

Smiselno je torej, da postanejo starši učiteljevi aktivni sodelavci (Polanc, Turinek 2003; pov. po Majcen, 2010, str. 67), saj otroka najbolj poznajo. Seveda pa jih je potrebno za aktivno sodelovanje dobro pripraviti. Dobro sodelovanje učitelja s starši je pomemben pogoj za otrokov uspeh v šoli (Pšunder, 1998, str. 77), pomembno pa je tudi pri njegovi prihodnosti oz. pri usmerjanju razvoja otroka. Izmenjava stališč o otrokovem vedenju, vzgojnih, razvojnih in učnih uspehih lahko prispeva k ustreznemu vzgojnemu ravnanju doma in v šoli, kar posledično vpliva pozitivno tako na starše kot učitelje, ki na ta način dobijo o učencu celostno predstavo, sami pa s sodelovanjem s starši postanejo bogatejši, učinkovitejši in popolnejši.

Po drugi strani pa so tudi učitelji (Prav tam, str. 21) samo ljudje, s težavnim poklicem, ki nadpovprečno izčrpava, materialno pa pičlo nagrajuje. Učiteljevo delo ima še eno značilnost, in sicer, njegovo delo je tako rekoč javno, ves čas izpostavljeno kritičnim očem učencev in staršem, med katerimi so visoko izobraženi, tudi specialisti za področje, ki ga učitelj morda le bežno pozna, pa tudi staršem s prepričanjem, da znajo vse. Tako se tudi sveti staršev na šolah vedejo kot neke vrste nadzorni organi. Zdi se (Rutar, Pavlović, 2004, 43-44; pov. po Majcen, 2010, str. 68), da se je med starši razširilo neustrezno razlaganje njihove pravice, da lahko odločajo o vzgoji svojih otrok na način, kakor da so upravičeni kar upravljati šolo, ki mora vzgajati in izobraževati otroke kakor oni hočejo. Sicer ni nič narobe s kooperativnostjo, vljudnostjo in pripravljenostjo na dialog, vendar pa se mora šola nujno samodefimirati oz. preprosto stati za mejami, ki jih določata stroka in zakon ter jasno povedati, da čez to mejo pogajanja ne more biti.

Učitelji poročajo o starših, ki:

- pridejo na govorilne ure vinjeni in kričijo na njih,
- izsiljujejo ocene, izsiljevanje pa se stopnjuje z grožnjami in neutemeljenimi obtožbami na ministrstvu ali inšpekcijskih službah,
- nadlegujejo po telefonu ob najbolj nemogočih urah in pogosto prihajajo v šolo in
- razbijajo z vrati, kričijo tudi na ostale starše na roditeljskem sestanku, žalijo, ponižujejo in izkoriščajo svoja pooblastila (Mugnaioni Lešnik et al., 2009; pov. po Tomšič, 2011, str. 25).

3.3 Nasilje s strani sodelavcev

Po definiciji ločimo več vrst medosebnih odnosov. Delimo jih lahko na neposredne in posredne medosebne odnose. V neposredne odnose vstopamo z nekom zaradi njega samega, ker nam je všeč, ker nas zanima in je odnos z njim prijetno, poučno, novo in zanimivo doživetje. V posredne odnose pa vstopamo zaradi nečesa ali nekoga tretjega. Vsi odnosi na delovnem mestu so po definiciji posredni, saj smo tam zato, da bi si zaslužili za preživetje, se uveljavili, napravili kariero ali si omogočili napredovanje. Naš odnos do delovnega oz. službenega življenja je v kontrastu z zasebnim, večinoma ta dva dela življenja ločimo med seboj.

Tako se na delovnem mestu lahko pojavljajo različne oblike agresivnega vedenja (Mugnaioni Lešnik, et al., 2009, str. 83; povz. po Majcen, 2010, str. 69), nasilna komunikacija, nasilno reševanje konfliktov, verbalni napadi, dejanja, ki so usmerjena zoper dostojanstvo zaposlenih in njihove temeljne pravice, spolno nadlegovanje, onemogočanje kariere, seksistični izpad in nestrpnosti, prikrajševanje ekonomsko-socialnih pravic ipd. Ta nasilna dejanja imajo negativne posledice tako za žrtev kot za delovno okolje, v katerem se nasilje dogaja.

3.4 Raziskave o nasilju nad učitelji v slovenskem prostoru

O nasilju nad učitelji je bilo v Sloveniji opravljenih več raziskav, kjer so avtorji najprej ugotovili, da nasilje učencev nad učitelji obstaja, nato pa so predvsem proučevali, katere oblike nasilja so najbolj pogoste.

3.4.1 Majda Pšunder: Ali so učenci nasilni do učiteljev? (2000)

Doc. Majda Pšunder je leta 2000 opravila raziskavo o nasilju nad učitelji, katere namen je bil ugotoviti oblike nasilja učencev nad učitelji.

Iz raziskave je razvidno, da nasilje nad učitelji obstaja. Iz vzorca učencev je bilo ugotovljeno, da je pri dekletih kot oblika nasilja nad učitelji najpogostejša neposlušnost kot protest proti učitelju, pri fantih pa »lumparija«, ki jo zagodejo učitelju, ki je tudi najpogostejša oblika nasilja pri obeh spolih skupaj. Kot »lumparija« so našteje naslednje aktivnosti: motenje pouka, skrivanje učnih pripomočkov, nastavljanje risalnih žebličkov, namazanje vratne kljuke, namazanje stola, zalepitev avtoključavnice, preluknjanje avtozračnice, zavezovanje predmetov na avto, popackanje avta, prestavitev avta in drugo. Najpogostejša oblika nasilja

učencev nad učitelji po mnenju učiteljev je verbalna agresija, sledi izsiljevanje, uporništvu in fizična agresija (Tomšič, 2011, str. 27).

3.4.2 Marjan Gojkovič: Nasilje nad učitelji (2005)

Komisija za nenasilje je leta 2004 izvedla raziskavo z naslovom Nasilje nad učitelji. Namen raziskave je bil ugotoviti, kaj menijo članice in člani Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture, predvsem učiteljice in učitelji v osnovnih in srednjih šolah, o sporočanju tega nasilja njihovi okolici in o najpogostejših oblikah nasilja, ki ga zaznavajo in opazijo tudi pri kolegih.

Na vprašanje, kako se odzovejo na nasilna vedenja učencev oz. dijakov, je največ vprašanih odgovorilo, da nasilne otroke opozori naj se umirijo in, da se z nasilnežem pogovorijo, le redki učitelji na razgovor pokličejo starše ali jih kaznujejo. Peščico učiteljev ta dogodek zelo razburi in ježno odreagirajo, medtem, ko nekateri dogodek enostavno ignorirajo.

Nasilne dogodke skoraj polovica učiteljev sporoči šolski svetovalni službi, zatem se potožijo nekaterim kolegom, ravnatelju pa nasilni dogodek sporoči tretjina vprašanih. Najdejo se tudi posamezniki, ki o nasilnem dogodku ne povedo nikomur.

Nazadnje so jih vprašali še, kako pogosto so se jim zgodile različne oblike obnašanja mladostnikov in dobili naslednje odgovore (od najpogostejšega do najredkejšega): nemir med poukom, preklinjanje, uničevanje šolske lastnine in prostorov, zafrkavanje, dajanje žaljivih vzdevkov, klevetanje, poniževanje, izsiljevanje, šikaniranje, grožnje, fizični napad brez telesnih poškodb, uničevanje lastnine učiteljev, spolno nadlegovanje in fizični napad s telesnimi poškodbami (Prav tam, str. 28).

3.4.3 Sanja Matković: Nasilje učencev nad učitelji (2007)

Enako kot pri raziskavi Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture tudi Matković ugotavlja, da se nasilje učencev nad učitelji pojavlja občasno. Do večine anketiranih učenec še ni bil nasilen, je pa bil nasilen do več kot tretjine učiteljev. Avtorica ugotavlja, da je nasilja več na osnovnih, srednjih tehniških in strokovnih šolah, kot pa na gimnazijah. Večina učiteljev je prepričanih, da je vpliv vzgoje in odnosov v družini poglaviten vzrok za nasilno vedenje mladih, temu sledijo težke družinske in socialne razmere ter zasičenost medijev z nasiljem. Večina učiteljev se na nasilna vedenja učencev odzove tako, da jih opozorijo, naj se umirijo, nadalje se najprej pogovorijo z nasilnežem in nazadnje obvestijo šolsko svetovalno službo in razrednika, ravnatelja ter učiteljski zbor in zahtevajo kazen (Prav tam, str. 30).

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 Metodologija

4.1.1 Raziskovalna metoda

Pri raziskovanju sva uporabili neeksperimentalno metodo, in sicer gre za metodo anketiranja.

4.1.2 Raziskovalni vzorec

Raziskava temelji na neslučajnostnem priložnostnem vzorcu dijakov in učiteljev mariborskih srednjih šol (dve gimnaziji in tri poklicne oz. strokovne šole).

a) Spol dijakov

Tabela 1: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po spolu**.

Spol	f	f %
Moški.	55	27 %
Ženski.	146	73 %
Skupaj	201	100 %

Anketirali sva 201 dijaka, od tega je 27 % (55) fantov in 73 % (146) deklet. Deklet je več, saj je na gimnazijah nekoliko več dijakinj kot dijakov. Tudi na poklicnih šolah, ki so sodelovale v raziskavi prevladujejo dekleta. Strokovne tehniške šole, kjer prevladujejo fantje zaradi združevanje šol niso želele sodelovati v raziskavi.

b) Tip srednje šole dijakov

Tabela 2: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po tipu srednje šole**.

Tip srednje šole	f	f %
Gimnazija.	121	60 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	80	40 %
Skupaj	201	100 %

60 % anketiranih dijakov je vključenih v gimnazijski program, 40 % anketiranih dijakov pa je

iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol.

c) Letnik šolanja dijakov¹

Tabela 3: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po letniku**.

Letnik	f	f %
Prvi letnik.	0	0 %
Drugi letnik.	85	42 %
Tretji letnik.	61	30 %
Četrty letnik.	55	27 %
Skupaj	201	100 %

Največ anketiranih dijakov (42 %) obiskuje drugi letnik. Slaba tretjina je dijakov 3. letnika, 27 % pa je dijakov 4. letnika.

d) Spol učiteljev

Tabela 4: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po spolu**.

Spol	f	f %
Moški.	14	21 %
Ženski.	52	79 %
Skupaj	66	100 %

Anketirali sva 66 učiteljev, od tega 14 oz. 21 % moških in 52 oz. 79 % žensk. Šola še vedno velja za feminizirano polje, zato je pričakovano, da je v vzorcu več predstavnic ženskega spola.

e) Tip srednje šole učiteljev

Tabela 5: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po tipu srednje šole**.

Tip srednje šole	f	f %
Gimnazija.	40	61 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	26	39 %
Skupaj	66	100 %

¹ Primerjav odgovorov glede na letnik nismo delali zaradi nesorazmernosti dijakov po tipu šole.

61 % anketiranih učiteljev je zaposlenih na gimnazijah, 39 % pa jih prihaja iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol.

f) Delovna doba učiteljev

Tabela 6: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po delovni dobi**.

Delovna doba	f	f %
0-10 let.	18	27 %
11-20 let.	23	35 %
21 let in več.	25	38 %
Skupaj	66	100 %

Do 10 let delovne dobe ima 27 % anketiranih učiteljev. Dobra tretjina jih ima od 11 do 20 let delovne dobe, največ v najinem vzorcu, 38 %, pa jih je v šolstvu zaposlenih 21 let in več.

4.1.3 Postopki zbiranja podatkov

Organizacija zbiranja podatkov

Po pregledu ustrezne literature in posvetovanju z mentorico sva sestavili dva anketna vprašalnika. En je bil namenjen dijakom, drugi pa učiteljem. Vprašalnika sva pripravili v e-obliki s pomočjo spletnega orodja 1.ka. Učiteljem smo preko svetovalnih delavk na šoli poslali prošnjo za sodelovanje po elektronski pošti s povezavo do vprašalnika. Pri anketiranju dijakov so nam pomagale svetovalne delavke na srednjih šolah. Na nekaterih šolah so izvedli spletno anketiranje. Na šolah, kjer pa spletnega anketiranja ni bilo možno izvesti, pa sva anketiranje opravili sami. Anketiranje je bilo anonimno in je potekalo v decembru 2012 in v prvi polovici januarja 2013. Zaradi anonimnosti tudi nimamo točnega pregleda, iz katerih šol so se na anketiranje odzvali.²

Vsebinsko-metodološke značilnosti vprašalnikov

Vsebinsko-formalna stran vprašalnika za učitelje

V prvem delu vprašalnika so vprašanja o objektivnih dejstvih (spol, tip srednje šole, delovna doba), sledijo vprašanja o nasilju nad učitelji. Želeli sva izvedeti, katera nasilna dejanja so

² Ker smo šolam obljubili anonimnost, bomo govorili samo o gimnazijah in poklicnih oz. strokovnih šolah. Določene šole zaradi slabih razmer v šolstvu (združevanje šol) niso bile pripravljene sodelovati v raziskavi.

učitelji že doživeli in kdo jih je izvajal, ali so učitelji deležni nasilja preko elektronskih medijev. Zanimalo naju je, kako učitelji reagirajo na nasilje in kakšni so po mnenju učiteljev nasilni dijaki.

Vsebinsko-formalna stran vprašalnika za dijake

V prvem delu vprašalnika so vprašanja o objektivnih dejstvih (spol, letnik, tip srednje šole), sledijo vprašanja o nasilju nad učitelji. Zanimalo naju je, katera nasilna dejanja nad učitelji so prisotna, kakšne »lumparije« počenjajo dijaki, ali nadlegujejo preko elektronskih medijev, zakaj to počnejo in kako reagirajo, kadar opazijo nasilje nad učiteljem. Na koncu naju je zanimalo še, kakšni so nasilni dijaki.

Merske karakteristike vprašalnikov

Veljavnost anketnih vprašalnikov sva zagotovili s pregledom ustrezne literature.

Zanesljivost sva zagotovili z natančnimi in enopomenskimi, specifičnimi vprašanji.

Objektivnost sva zagotovili z zaprtim tipom vprašanj. Le pri 3 vprašanjih sva dijake prosili za dodatno pojasnilo.

4.1.4 Postopki obdelave podatkov

Podatke sva prikazali s pomočjo tabel in grafov. Izračunali sva absolutne (f) in odstotne (f %) frekvence ter povprečne ocene trditev.

4.2 Rezultati in interpretacija

Rezultate prikazujeva s pomočjo tabel in grafov. Nekateri odgovore dijakov sva primerjali po spolu in tipu srednje šole. Določene odgovore učiteljev pa smo razčlenili po spolu, tipu srednje šole in delovni dobi. Na koncu sva opravili še primerjavo med nekaterimi odgovori dijakov in odgovori učiteljev.

4.2.1 Analiza anketnega vprašalnika za učitelje

4.2.1.1 Zadovoljstvo v poklicu

Tabela 7: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po zadovoljstvu v poklicu.

Zadovoljstvo	f	f %
Zelo zadovoljen.	17	26 %
Zadovoljen.	46	70 %
Nezadovoljen.	3	5 %
Zelo nezadovoljen.	0	0 %
Skupaj	66	100 %

Zelo zadovoljnih v svojem poklicu je četrtnina anketiranih učiteljev. 70 % jih je zadovoljnih. Le 3 anketirani učitelji se v svojem poklicu ne počutijo dobro in so nezadovoljni. Nihče izmed anketiranih učiteljev ni zelo nezadovoljen, kar je dobro.

4.2.1.2 Občutki ogroženosti

Tabela 8: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po občutkih ogroženosti.

Ogroženost s strani:	Vedno	Pogosto	Včasih	Nikoli	Skupaj	Povprečje
dijakov.	0 (0%)	0 (0%)	24 (36%)	42 (64%)	66 (100%)	3.6
staršev.	0 (0%)	1 (2%)	37 (56%)	28 (42%)	66 (100%)	3.4
sodelavcev/učiteljev.	0 (0%)	3 (5%)	16 (24%)	47 (71%)	66 (100%)	3.7
ravnatelja/ice.	1 (2%)	2 (3%)	8 (12%)	55 (83%)	66 (100%)	3.8

Zanimalo naju je, kako pogosto se učitelji počutijo ogroženi s strani dijakov, staršev, sodelavcev in ravnatelja. Povprečne ocene nam povedo, da se učitelji v največji meri počutijo ogroženi s strani staršev (povp. ocena 3,4). Tako včasih »grožnje« staršev doživlja 56 % anketiranih učiteljev. S strani dijakov se včasih počuti ogroženih 36 % anketiranih učiteljev. Četrtnina učiteljev tudi občasno čuti napetost s strani svojih sodelavcev. Najmanj se učitelji čutijo ogrožene s strani ravnatelja. Rezultat naju ni presenetil, saj so starši do svojih otrok zelo zaščitniški in marsikdaj odgovornost dijakov za njihova ravnanja prevzamejo nase, zato da svojega otroka obvarujejo posledic. S tem pa svojim otrokom delajo škodo, saj jim tako dajejo napačne informacije o vedenju do sočloveka. To je posledica protektivne (pessimisivne) vzgoje otroka.

Tabela 9: Povprečne ocene učiteljev **po občutkih ogroženosti glede na vrsto šole.**

Tip šole	Občutki ogroženosti s strani:			
	dijakov.	staršev.	sodelavcev/učiteljev.	ravnatelja/ice.
Gimnazija.	3,8	3,3	3,8	3,8
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	3,4	3,5	3,5	3,7

Glede na tip šole na kateri poučujejo učitelji, se na gimnaziji učitelji počutijo bolj ogrožene s strani staršev (povp. ocena 3,3) kot s strani dijakov (povp. ocena 3,8), medtem ko je na srednjih poklicnih oziroma strokovnih šolah obratno, a pride do manjšega odstopanja kot na gimnazijah. Tudi s strani sodelavcev se učitelji zaposleni na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah počutijo bolj ogrožene, v primerjavi z gimnazijskimi učitelji. Presenetil naju je podatek, da se gimnazijski učitelji počutijo tako ogroženi s strani staršev dijakov. Morda je razlog v tem, da na gimnazijah velikokrat starši po pripovedovanjih svojih otrok doma, pridejo v šolo in učitelje kritizirajo, omalovažujejo in izsiljujejo za ocene. Dijaki na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah pa že v šoli »izbruhnejo« in predhodno verbalno napadajo učitelje. Po teh napadih pa v šolo pridejo še njihovi starši. Meniva, da dijaki na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah prej vzkopijo kot dijaki na gimnazijah. Zato so učitelji na gimnazijah bolj ogroženi s strani staršev kot dijakov.

Tabela 10: Povprečne ocene učiteljev **po občutkih ogroženosti glede na delovno dobo.**

Delovna doba	Občutki ogroženosti s strani:			
	dijakov.	staršev.	sodelavcev/učiteljev.	ravnatelja/ice.
0 – 10 let.	3,8	3,4	3,4	3,7

11 – 20 let.	3,5	3,5	3,7	3,9
21 let in več.	3,6	3,4	3,8	3,7

Podatek, da se s strani sodelavcev najbolj počutijo ogroženi najmlajši učitelji (povp. ocena 3,4) naju ni presenetil. Ker je delovnih mest v šolstvu premalo, se mladi učitelji na začetku svoje poklicne kariere in zaposlitve borijo za svoje mesto na šoli in tako nekako tekmujejo s svojimi kolegi, kdo bo boljši. S strani dijakov se čutijo najbolj ogroženi učitelji z delovno dobo med 11 in 20 let. Tisti z največjo delovno dobo, pa se najbolj počutijo ogroženi s strani staršev.

4.2.1.3 Problematika in stopnja nasilja na šoli

Tabela 11: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po problematiki nasilja na šoli**.

Problematika nasilja	f	f %
Da, vedno.	0	0 %
Da, pogosto.	10	15 %
Redko.	43	65 %
Ne, nikoli.	13	20 %
Skupaj	66	100 %

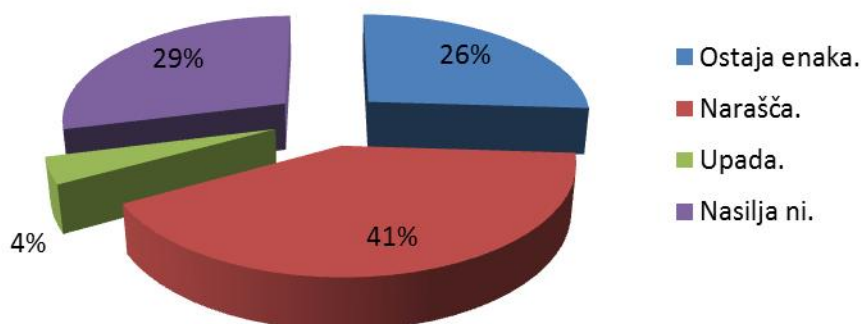
Po mnenju 65 % anketiranih učiteljev je nasilje redko problem na njihovi šoli. Da je nasilje pogosto pereč problem pa meni 15 % anketiranih učiteljev. Da nasilja na šoli sploh ni, je odgovorila petina učiteljev.

Tabela 12: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po problematiki nasilja na šoli glede na tip šole**.

Tip šole	Problematika nasilja na šoli				
	Da, vedno.	Da, pogosto.	Redko.	Ne, nikoli.	Skupaj
Gimnazija.	0	2	26	12	40
	0 %	5 %	65 %	30 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	0	8	17	1	26
	0 %	31 %	65 %	4 %	100 %
Skupaj	0	10	43	13	66
	0 %	15 %	65 %	20 %	100 %

Tako kot sva predvidevali, je nasilje pogosteje problem na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot na gimnazijah. 31 % anketiranih učiteljev iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol meni, da je nasilje pogosto problem, med gimnazijskimi učitelji je takšnega mnenja 5 % anketiranih.

Graf 1: Strukturni odstotki učiteljev po stopnji nasilja nad učitelji v šoli v zadnjih letih

Zanimalo naju je, kako učitelji ocenjujejo stopnjo nasilja v zadnjih letih na njihovi šoli. 41 % anketiranih je mnenja, da nasilje narašča, 26 % pa da stopnja nasilja ostaja vsa leta enaka. Presenetil naju je visok delež tistih učiteljev, ki menijo da nasilja sploh ni. Tako meni kar 29 % učiteljev. Morda so učitelji tukaj imeli v mislih bolj fizično nasilje, pozabili pa so na razna nasilja dejanja, ki vključujejo veliko besednega in psihičnega nasilja.

Tabela 13: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po stopnji nasilja na šoli glede na tip šole.

Tip šole	Stopnja nasilja na šoli v zadnjih letih				
	Ostaja enaka.	Narašča.	Upada.	Nasilja ni.	Skupaj
Gimnazija.	9	15	1	15	40
	22 %	38 %	2 %	38 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	8	12	2	4	26
	31 %	46 %	8 %	15 %	100 %
Skupaj	17	27	3	19	66
	26 %	41 %	4 %	29 %	100 %

38 % gimnazijskih učiteljev je mnenja, da nasilje nad učitelji na njihovi šoli iz leta v leto narašča. S tem se strinja še nekoliko več (46 %) učiteljev iz poklicnih oz. strokovnih šol. Da nasilja nad učitelji ni ocenjuje 38 % gimnazijskih učiteljev in le 15 % učiteljev poklicnih oz.

strokovnih šol. Iz odgovorov učiteljev, tako lahko sklepamo, da je nasilja nad učitelji več v srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot na gimnazijah. Najino hipotezo lahko potrdiva.

4.2.1.4 Doživljanje nasilja – nasilnih dejanj in »lumparij«

Tabela 14: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po doživljanju nasilja na delovnem mestu.

Doživljanje nasilja na delovnem mestu	DA	NE	Skupaj	Povprečje
Dijakov.	22 (33 %)	44 (67 %)	66 (100 %)	1.7
Staršev.	27 (41 %)	39 (59 %)	66 (100 %)	1.6
Sodelavcev/učiteljev.	20 (30 %)	46 (70 %)	66 (100 %)	1.7
Ravnatelj/ice.	6 (9 %)	60 (91 %)	66 (100 %)	1.9

Zanimalo naju je, ali so učiteljev že doživeli nasilje oz. kdo je bil povzročitelj nasilnega dejanja. Največ oz. 41 % učiteljev je že doživelo nasilje s strani staršev. Tretjina učiteljev je nasilna dejanja že občutilo s strani dijakov in s strani sodelavcev. Meniva, da so ti odstotki zelo visoki. Predvsem naju je presenetilo, da so na prvem mestu med povzročitelji nasilja starši. Ali starši res ne zaupajo v strokovnost in človeškost učiteljev, da svoje otroke kar naprej ščitijo in za vsako slabo voljo otrok iščejo krivdo v učiteljih?

Najino hipotezo »**Povzročitelji nasilja nad učitelji so najpogosteje dijaki**« lahko tako **zavrneva**.

Tabela 15: Povprečne ocene učiteljev po doživljanju nasilja na delovnem mestu glede na spol.

Spol	Doživljanje nasilja na delovnem mestu			
	Dijakov.	Staršev.	Sodelavcev/učiteljev.	Ravnatelj/ice.
Moški.	1,8	1,8	1,6	1,9
Ženski.	1,6	1,5	1,7	1,9

Iz povprečnih ocen je razvidno, da so nasilju bolj podvržene ženske. Povprečna ocena doživljanja nasilja s strani staršev pri učiteljicah znaša 1,5, pri učiteljih pa 1,8. Razlika je tudi pri izvajanju nasilnih dejanj nad učitelji s strani dijakov. Tudi tukaj so večkrat na udaru učiteljice (povp. ocena 1,6) kot učitelji (povp. ocena 1,8). S tem lahko **potrdiva** najino hipotezo »**Nasilnim dejanjem so večkrat podvržene učiteljice kot učitelji**«.

Tabela 16: Povprečne ocene učiteljev po doživljanju nasilja na delovnem mestu glede na tip šole.

Tip šole	Doživljanje nasilja na delovnem mestu			
	Dijakov.	Staršev.	Sodelavcev/učiteljev.	Ravnatelj/ice.
Gimnazija.	1,7	1,5	1,8	2,0
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	1,6	1,7	1,6	1,8

Na gimnazijah so učitelji največkrat doživeli nasilje s strani staršev (povp. ocena 1,5), na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah pa so nasilneži najpogosteje dijaki in sodelavci (povp. ocena 1,6). Iz povprečnih ocen je tudi razvidno, da so učitelji na srednji poklicnih oz. strokovnih šolah pogosteje doživeli nasilje kot učitelji na gimnazijah. Pri vseh skupinah povzročiteljev so učitelji na poklicnih šolah bolj izpostavljeni, razen pri starših, kjer več nasilja doživijo gimnazijski učitelji. Tako lahko **potrdiva** najino hipotezo »**Več nasilja se pojavlja na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot na gimnazijah**«.

Glede na delovno dobo učiteljev ni velikih razlik po doživljanju nasilja.

Tabela 17: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po doživljanju nasilnih dejanj.

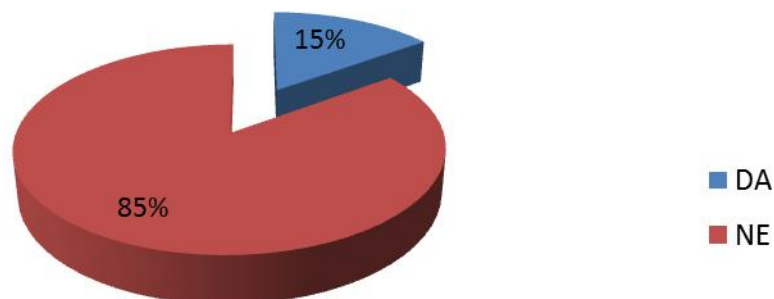
Nasilna dejanja	s strani dijakov	s strani staršev	s strani sodelavcev	s strani ravnatelja/ice
Ustrahovanje, grožnje	10 (15 %)	21 (31 %)	5 (8 %)	3 (3 %)
Šikaniranje	11 (15 %)	10 (15 %)	18 (27 %)	6 (9 %)
Fizično nasilje	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Občutek izključenosti	2 (3 %)	1 (2 %)	12 (16 %)	5 (8 %)
Občutek nemoči	20 (30 %)	13 (16 %)	10 (15 %)	11 (15 %)
Preklinjanje	32 (48 %)	5 (8 %)	6 (9 %)	0 (0 %)
Poniževanje	6 (9 %)	10 (15 %)	10 (15 %)	2 (3 %)
Izsiljevanje	23 (35 %)	16 (24 %)	6 (9 %)	1 (2 %)
Spolno nadlegovanje	1 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Obmetavanje s predmeti	2 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Vpitje	19 (29 %)	14 (21 %)	13 (20 %)	3 (3 %)
Zmerjanje	8 (12 %)	6 (9 %)	6 (9 %)	0 (0 %)
Žaljivi vzdevki	8 (12 %)	3 (3 %)	3 (3 %)	0 (0 %)
Uničevanje osebne lastnine	3 (3 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Uničevanje šolske lastnine	19 (29 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
Drugo (ni bilo nasilja):	1 (2 %)	1 (2 %)	1 (2 %)	1 (2 %)

- V tabeli so prikazani odstotki glede na celoten vzorec anketiranih učiteljev (66=100 %).

Želeli sva izvedeti tudi, kakšna nasilna dejanja nasilneži uporabljajo oz. izvajajo. Iz tabele je razvidno, da dijaki največkrat pred učitelji preklinjajo (48 % anketiranih učiteljev), jih izsiljujejo (35 %) – verjetno za boljše ocene, jim dajejo občutek nemoči (30 %) in nanje vpijejo (29 %). Starši učitelje največkrat ustrahujejo in jim grozijo (31 %). Na drugem mestu pa je spet visoko izsiljevanje. Četrtnina anketiranih učiteljev je že doživela izsiljevanje s strani staršev. Med starši je pogosto tudi vpitje, saj se je s tem že soočilo 21 % anketiranih učiteljev. Sodelavci kot obliko nasilnih dejanj največkrat izberejo šikaniranje (27 %) in izključevanje (16 %). Tudi med sodelavci pa je vpitje (20 %) eno izmed bolj pogostih nasilnih dejanj. Nasilja s strani ravnateljev je najmanj, pa vendarle jih je nekaj že doživelo, da so jim ravnatelji dajali občutek nemoči (15 %) in izključenosti (8 %). Rezultati so zaskrbljujoči, saj je nasilnih dejanj po najini oceni precej. Na učitelje se tako najpogosteje vpije, se jih izsiljuje in jim daje občutek nemoči.

Na tem mestu lahko **potrdiva** najino hipotezo »**Najpogostejša oblika izvajanja nasilja je besedno nasilje (vpitje, preklinjanje)**«.

Graf 2: Strukturni odstotki učiteljev po nadlegovanju preko elektronskih medijev

Nadlegovanje preko elektronskih medijev je doživelo 10 oz. 15 % anketiranih učiteljev. Ti so največkrat bili deležni izsiljevanja preko elektronske pošte, tako s strani staršev kot s strani dijakov. Dijaki so dva učitelja nadlegovali tudi preko telefona (v povezavi z ocenami in nočno bujenje). Ena učiteljica pa je preko elektronske pošte dobivala celo ljubezenska pisma.

Razlik glede na spol ni.

Tabela 18: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po nadlegovanju preko elektronskih medijev glede na tip šole.**

Tip šole	Nadlegovanje preko elektronskih medijev		
	DA.	NE.	Skupaj
Gimnazija.	9	31	40
	23 %	77 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	1	25	26
	4 %	96 %	100 %
Skupaj	10	56	66
	15 %	85 %	100 %

Nadlegovanje preko elektronskih medijev pogosteje doživljajo učitelji na gimnazijah, saj je 23 % gimnazijskih učiteljev že doživelo tovrstno obliko nasilja. Takih učiteljev na srednji poklicnih oz. strokovnih šolah pa je 4 %. Rezultat naju je presenetil, saj nisva predvidevali, da bodo tukaj kakšne razlike glede na tip šole. Morda je razlog v tem, da dijaki na gimnazijah želijo ostati skriti in je elektronski medij najlažji način za prikrivanje identitete.

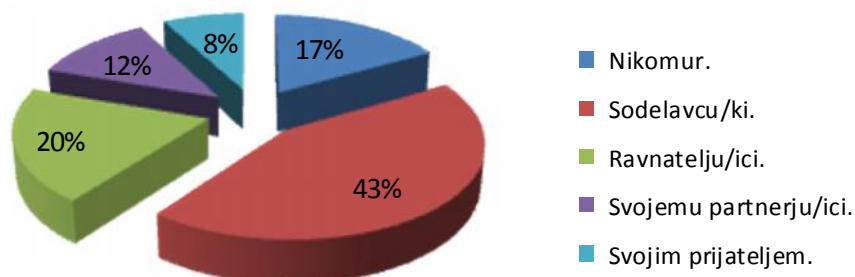
Tabela 19: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev **po vrstah lumparij.**

Lumparije	DA	NE	Skupaj	Povprečje
Motenje pouka.	61 (94 %)	4 (6 %)	65 (100 %)	1.1
Skrivanje učnih pripomočkov.	10 (19 %)	42 (81 %)	52 (100 %)	1.8
Kraja testov.	2 (4 %)	49 (96 %)	51 (100 %)	2.0
Nastavljanje risalnih žebličkov ali drugih predmetov na stol.	0 (0 %)	52 (100 %)	52 (100 %)	2.0
Namazana vratna kljuka.	2 (4 %)	51 (96 %)	53 (100 %)	2.0
Preluknjane zračnice na avtu ali kolesu.	1 (2 %)	52 (98 %)	53 (100 %)	2.0
Druga škoda na avtu, kolesu.	3 (6 %)	48 (94 %)	51 (100 %)	1.9
Drugo:	0 (0 %)	25 (100 %)	25 (100 %)	2.0

Med naštetimi lumparijami je večina učiteljev (94 %) doživelo motenje pouka. Petini se je že zgodilo, da so jim dijaki skrili učne pripomočke. Trije učitelji so imeli težave zaradi škode na avtu oz. kolesu. Dva anketirana učitelja pa sta doživela krajo testov in namazano vratno kljuko.

4.2.1.5 Sporočanje nasilnih dogodkov in reakcije na nasilne dogodke

Graf 3: Strukturni odstotki učiteljev po sporočanju nasilnih dogodkov

Zanimalo naju je, komu ponavadi učitelji sporočijo nasilne dogodke. Največ (44 %) se jih zaupa sodelavcem. Petina jih s problemom seznanijo vodstvo šole oz. ravnatelja. Preseneča pa podatek, da kar 17 % učiteljev na nasilje ne reagira in nikomur ne sporoči nasilnih dogodkov. Morda je razlog v tem, da bi se tako učitelji počutili manjvredni ali pa nesposobne obvladavanja situacije.

Tabela 20: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po reakcijah na nasilna dejanja.

Reagiranje v primeru nasilnih dejanj	f	f %
Nisem naredil/a ničesar.	5	8 %
Seznanil/a sem vodstvo šole.	13	22 %
Zaupal/a sem se sodelavcu.	7	12 %
Z nasilnežem sem se pogovoril/a.	25	42 %
Nasilneža sem prijavil/a.	0	0 %
Do nasilneža sem se prav tako obnašal/a nasilno.	0	0 %
Drugo (ni bilo nasilja):	9	15 %
Skupaj	59	100 %

Želeli sva izvedeti, kakšne so reakcije učiteljev, ki so bili žrtve nasilnih dejanj. 42 % anketiranih učiteljev se je z nasilnežem pogovorilo. 22 % jih je o dogodkih seznanilo vodstvo šole. Nihče izmed anketiranih učiteljev pa nasilneža ni prijavil ali se sam nasilno obnašal do izvajalca nasilja. Sklepamo lahko, da je pogovor še vedno najboljša in najbolj učinkovita metoda za preprečevanje nasilja.

4.2.1.6 Lastnosti nasilnih dijakov

Graf 4: Strukturni odstotki učiteljev po lastnostih nasilnih dijakov

Vzrok za nasilno vedenje dijakov učitelji najpogosteje vidijo v vzgoji. 76 % jih meni, da so nasilni dijaki nevzgojeni in da imajo starše, ki jih vedno zagovarjajo (74%). Še najmanj menijo, da dijaki nasilje izvajajo, ker so preobremenjeni s šolo (12 %), jim je nasilje preprosto všeč (20 %) ali pa imajo slabši učni uspeh (30 %).

4.2.1.7 Drugačna obravnava nasilnih dijakov

Tabela 21: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po obravnavi nasilnih dijakov.

Drugačna obravnava nasilnih dijakov	f	f %
DA.	18	27 %
NE.	48	73 %
Skupaj	66	100 %

27 % anketiranih učiteljev je priznalo, da nasilne dijake obravnavajo drugače kot ostale dijake.

Tabela 22: Število (f) in strukturni odstotki (f %) učiteljev po obravnavi nasilnih dijakov glede na tip šole.

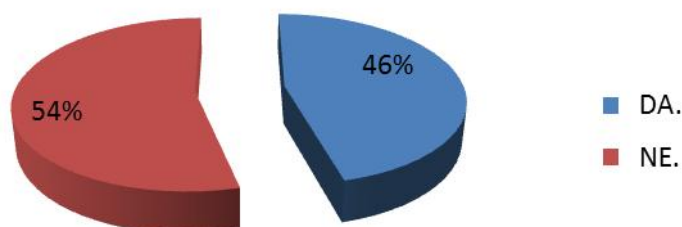
Tip šole	Drugačna obravnava nasilnih dijakov		
	DA.	NE.	Skupaj
Gimnazija.	6	34	40
	15 %	85 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	12	14	26
	46 %	54 %	100 %
Skupaj	18	48	66
	27 %	73 %	100 %

Nasilne dijake pogosteje drugače obravnavajo učitelji v srednji poklicnih oz. strokovnih šolah. Za drugačen pristop se v gimnazijah odloči 15 % anketiranih učiteljev, v srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah pa 46 % učiteljev. Učitelje sva tudi vprašali, kako se obnašajo do nasilni dijakov. Ti nasilne dijake največkrat pošljejo na razgovor v šolsko svetovalno službo, jih presedejo, pošljejo iz razreda, nenapovedano vprašajo. Učitelji so tudi navedli, da pri samem ocenjevanju ne delajo razlik med dijaki – ocenjujejo izključno znanje dijakov.

4.2.2 Analiza anketnega vprašalnika za dijake

4.2.2.1 Poznavanje nasilja nad učitelji in ocena stopnje nasilja na šoli

Graf 5: Strukturni odstotki dijakov po poznavanju nasilja nad učitelji

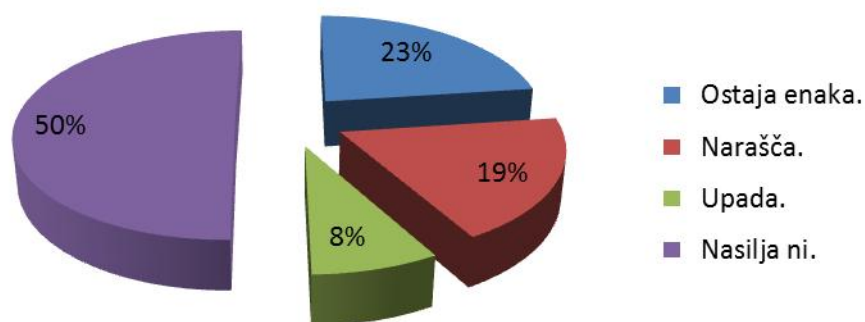
Nasilje nad učitelji pozna slaba polovica anketiranih dijakov.

Tabela 23: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po poznavanju nasilja nad učitelji glede na tip šole.

Tip šole	Poznavanje nasilja nad učitelji		
	DA.	NE.	Skupaj
Gimnazija.	48	73	121
	40 %	60 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	44	36	80
	55 %	45 %	100 %
Skupaj	92	109	201
	46 %	54 %	100 %

Na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah je 55 % anketiranih dijakov odgovorilo, da nasilje nad učitelji poznajo. Takšnih dijakov je v gimnazijah 40 %. Na podlagi tega lahko laično sklepamo, da je zaradi pogostejših nasilnih dejanj nad učitelji na poklicnih oz. strokovnih šolah, dijakom teh šol takšno nasilje tudi bolj poznano kot gimnazijcem, kjer je nasilnih dejanj nad učitelji nekoliko manj.

Graf 6: Strukturni odstotki dijakov po stopnji nasilja nad učitelji

Polovica anketiranih dijakov meni, da ni nasilja nad učitelji. Ta odstotek se sklada z odgovori na prejšnje vprašanje, kjer je dobra polovica menila, da ne pozna nasilja nad učitelji. Izmed tistih, ki pa poznajo nasilje nad učitelji, pa jih 23 % meni, da stopnja nasilja v zadnjih letih ostaja enaka. Približno petina jih ocenjuje, da se nasilje stopnjuje oz. narašča. Le 8 % jih meni, da je nasilja nad učitelji vsako leto manj.

Tabela 24: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po stopnji nasilja nad učitelji na šoli v zadnjih letih glede na tip šole.**

Tip šole	Stopnja nasilja nad učitelji				
	Ostaja enaka.	Narašča.	Upada.	Nasilja ni.	Skupaj
Gimnazija.	24	16	6	75	121
	20 %	13 %	5 %	62 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	22	22	10	26	80
	27 %	27 %	13 %	33 %	100 %
Skupaj	46	38	16	101	201
	23 %	19 %	8 %	50 %	100 %

27 % dijakov iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol meni, da nasilje nad učitelji na njihovi šoli v zadnjih letih narašča. S tem se za svojo šolo strinja le dobra desetina gimnazijcev (13 %).

4.2.2.2 Nasilna dejanja nad učitelji s strani dijakov

Tabela 25: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po nasilnih dejanjih nad učitelji.**

Nasilna dejanja	DA	NE	Skupaj	Povprečje
Ustrahovali, grozili.	20 (10 %)	181 (90 %)	201 (100 %)	1.9
Šikanirali.	31 (16 %)	168 (84 %)	199 (100 %)	1.8
Izvajali fizično nasilje.	3 (2 %)	195 (98 %)	198 (100 %)	2.0
Dajali učitelju občutek izključenosti.	60 (30 %)	139 (70 %)	199 (100 %)	1.7
Dajali učitelju občutek nemoči.	108 (54 %)	91 (46 %)	199 (100 %)	1.5
Preklinjali.	110 (55 %)	89 (45 %)	199 (100 %)	1.4
Poniževali.	51 (26 %)	147 (74 %)	198 (100 %)	1.7
Izsiljevali.	36 (18 %)	162 (82 %)	198 (100 %)	1.8
Spolno nadlegovali.	3 (2 %)	195 (98 %)	198 (100 %)	2.0
Obmetavali s predmeti.	25 (13 %)	175 (88 %)	200 (100 %)	1.9
Vpili.	98 (49 %)	101 (51 %)	199 (100 %)	1.5
Zmerjali.	57 (29 %)	143 (72 %)	200 (100 %)	1.7
Dajali žaljive vzdevke.	94 (47 %)	104 (53 %)	198 (100 %)	1.5
Uničevali osebno lastnino učiteljev.	13 (7 %)	187 (94 %)	200 (100 %)	1.9
Uničevali šolsko lastnino.	57 (29 %)	142 (71 %)	199 (100 %)	1.7
Drugo.	8 (7 %)	108 (93 %)	116 (100 %)	1.9

Najpogosteje uporabljena oblika izvajanja nasilja nad učitelji je preklinjanje (55 %), sledi mu dajanje učitelju občutek nemoči (54 %), vpitje (49 %) in dajanje žaljivih vzdevkov (47 %). Slaba tretjina dijakov odgovarja, da se učitelje zmerja, ponižuje in se jim daje občutek izključenosti. 29 % dijakov tudi trdi, da so že kdaj sami ali njihovi sošolci uničevali šolsko lastnino. Da dijaki tudi učitelje izsiljujejo meni 18 % anketiranih dijakov. Najredkeje dijaki izvajajo fizično nasilje ali spolno nadlegujejo učitelje. Vendar 2 % anketiranih dijakov pozna tudi tovrstno nasilje. Zelo so naju presenetilo visoki odstotki pri vseh oblikah nasilnih dejanj. To pomeni, da je nasilje nad učitelji prisotni in da dijaki uporabljajo najrazličnejše oblike. Najbolj močni so pri t.i. besednem nasilju, kjer dijaki ne izbirajo besed, vpijejo, žalijo in ponižujejo učitelje. Zelo spretni so pa dijaki tudi pri izvajanju psihičnega nasilja. Sprašujeva se ali so učitelji res tako nemočni in dopuščajo, da jim dijaki izbijajo avtoriteto in se iz njih norčujejo. Glavni razlog vidiva v vzgoji dijakov in v tem, da učiteljski poklic v slovenski družbi ni cenjen. Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da je najpogostejša oblika izvajanja nasilja besedno nasilje, s čimer ponovno **potrjujeva** hipotezo H6³.

Tabela 26: Število (f) in strukturalni odstotki (f %) dijakov **po nasilnih dejanjih nad učitelji glede na tip šole**.

Oblike nasilnih dejanj	Tip šole	DA	NE	Skupaj	Povprečje
Ustrahovali, grozili.	Gimnazija	6 5 %	115 95 %	121 100 %	2,0
	Srednja poklicna oz. strokovna	14 18 %	66 83 %	80 100 %	1,8
Šikanirali.	Gimnazija	11 9 %	108 91 %	119 100 %	1,9
	Srednja poklicna oz. strokovna	20 25 %	60 75 %	80 100 %	1,8
Izvajali fizično nasilje.	Gimnazija	2 2 %	118 98 %	120 100 %	2,0
	Srednja poklicna oz. strokovna	1 1 %	77 99 %	78 100 %	2,0
Dajali učitelju občutek izključenosti.	Gimnazija	32 27 %	88 73 %	120 100 %	1,7
	Srednja poklicna oz. strokovna	28 35 %	51 65 %	79 100 %	1,6
Dajali učitelju občutek nemoči.	Gimnazija	64 54 %	55 46 %	119 100 %	1,5
	Srednja poklicna oz. strokovna	44 55 %	36 45 %	80 100 %	1,5
Preklinjali.	Gimnazija	51 43 %	69 58 %	120 100 %	1,6
	Srednja poklicna oz. strokovna	59 75 %	20 25 %	79 100 %	1,3

³ Najpogostejša oblika izvajanja nasilja je besedno nasilje (vpitje, preklinjanje).

Poniževali.	Gimnazija	21 18 %	99 82 %	120 100 %	1,8
	Srednja poklicna oz. strokovna	30 38 %	48 62 %	78 100 %	1,6
Izsiljevali.	Gimnazija	17 14 %	102 86 %	119 100 %	1,9
	Srednja poklicna oz. strokovna	19 24 %	60 76 %	79 100 %	1,8
Spolno nadlegovali.	Gimnazija	2 2 %	118 98 %	120 100 %	2,0
	Srednja poklicna oz. strokovna	1 1 %	77 99 %	78 100 %	2,0
Obmetavali s predmeti.	Gimnazija	11 9 %	109 91 %	120 100 %	1,9
	Srednja poklicna oz. strokovna	14 18 %	66 82 %	80 100 %	1,8
Vpili.	Gimnazija	49 41 %	70 59 %	119 100 %	1,6
	Srednja poklicna oz. strokovna	49 61 %	31 39 %	80 100 %	1,4
Zmerjali.	Gimnazija	23 19 %	97 81 %	120 100 %	1,8
	Srednja poklicna oz. strokovna	34 43 %	46 58 %	80 100 %	1,6
Dajali žaljive vzdevke.	Gimnazija	48 40 %	71 60 %	119 100 %	1,6
	Srednja poklicna oz. strokovna	46 58 %	33 42 %	79 100 %	1,4
Uničevali osebno lastnino učiteljev.	Gimnazija	5 4 %	115 96 %	120 100 %	2,0
	Srednja poklicna oz. strokovna	8 10 %	72 90 %	80 100 %	1,9
Uničevali šolsko lastnino.	Gimnazija	21 18 %	98 82 %	119 100 %	1,8
	Srednja poklicna oz. strokovna	36 45 %	44 55 %	80 100 %	1,6

Med vrstami srednjih šol je nekaj razlik. Več nasilnih dejanj izvajajo dijaki srednji poklicnih oz. strokovnih šol. Če pogledamo povprečne ocene trditev, je opazno, da se razlike pojavljajo najpogosteje pri besednem nasilju. Tukaj so bistveno bolj aktivni dijaki srednjih poklicnih oz. strokovnih šol. Tako npr. pred učitelji preklinja 43 % gimnazijcev in kar 75 % dijakov poklicnih oz. strokovnih šol. Učitelje ponižuje 18 % gimnazijcev in enkrat več dijakov iz poklicnih oz. strokovnih šol. Na učitelje vpije 61 % dijakov iz srednjih poklicnih šol in 20 % manj dijakov iz gimnazij. Dijaki iz poklicnih šol prav tako pogosteje kot gimnazijci uničujejo šolsko lastnino. Na tem mestu tako lahko tudi s temi rezultati potrdiva najino hipotezo »**Več nasilja se pojavlja na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot gimnazijah**«.

Razlik med spoloma ni.

Graf 7: Strukturni odstotki dijakov po vrstah "lumparij"

Najpogosteje dijaki motijo pouk in skrivajo učne pripomočke učiteljem. Večina dijakov (90 %) je navedla, da so že sami ali njihovi sošolci namerno motili pouk, da bi razjezili učitelja. 38 % anketiranih dijakov je že doživelo skrivanje učnih pripomočkov. Kraja testov kot obliko »lumparij« je navedlo 14 % dijakov. Ostale oblike »lumparij« se pojavljajo v manjši meri. Razlik med tipi šol ni.

4.2.2.3 Nadlegovanje preko elektronskih medijev

Tabela 27: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po nadlegovanju učiteljev preko elektronskih medijev.

Nadlegovanje preko elektronskih medijev	f	f %
DA.	4	2 %
NE.	197	98 %
Skupaj	201	100 %

Samo štirje dijaki so nadlegovali učitelje preko elektronskih medijev, od tega je bil kot medij največ uporabljen telefon (3 dijaki). En dijak je odgovoril, da so sošolci na spletnem forumu žalili učitelje. Glede na to, da živimo v tehnološko zelo razvitem svetu, sva pričakovali višji odstotek dijakov, ki so izvajali nasilje preko elektronskih medijev.

4.2.2.4 Izvajanje nasilja nad učitelji

Tabela 28: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po izvajanju nasilja nad učitelji.

Izvajanje nasilja	f	f %
DA.	12	6 %
NE.	189	94 %
Skupaj	201	100 %

12 dijakov oz. 6 % anketiranih je že izvajalo nasilje nad učitelji. Ostali menijo, da nasilja niso izvajali. Glede na rezultate v tabeli 25, se nasilna dejanja pogosto izvajajo. Zato meniva, da je odstotek dijakov, ki so že sami izvajali nasilje še malenkost višji, le da se dijaki ne zavedajo, da so vse našteje vrste nasilnih dejanj različne oblike nasilja.

Tabela 29: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po izvajanju nasilja nad učitelji glede na tip šole.

Tip šole	Izvajanje nasilja		
	DA.	NE.	Skupaj
Gimnazija.	5	116	121
	4 %	96 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	7	73	80
	9 %	91 %	100 %
Skupaj	12	189	201
	6 %	94 %	100 %

Več dijakov, ki so že sami izvajali nasilje nad učitelji najdemo v srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah. Takšnih dijakov v našem vzorcu poklicnih šol je slaba desetina.

Tabela 30: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po izvajanju nasilja nad učitelji glede na spol.

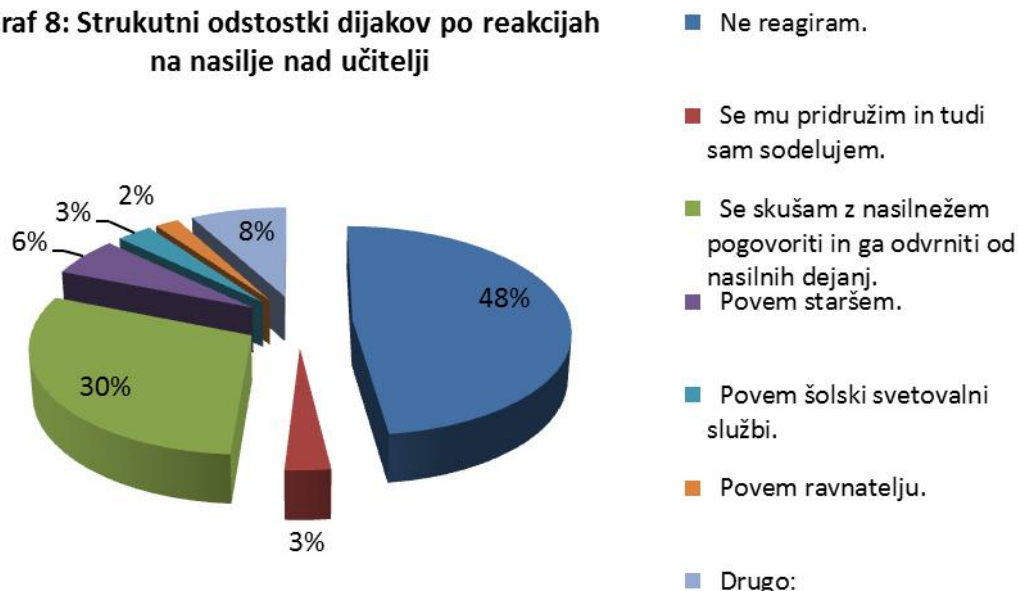
Spol	Izvajanje nasilja		
	DA.	NE.	Skupaj
Moški.	8	47	55
	15 %	85 %	100 %
Ženski.	4	142	146
	3 %	97 %	100 %
Skupaj	12	189	201
	6 %	94 %	100 %

15 % anketiranih dijakov je že izvajalo nasilje nad učitelji. Takih dijakinj je 3 %. Iz tega lahko sklepamo, da se fantje pogosteje kot dekleta odločajo za izvajanje nasilja nad učitelji. Morda so fantje po naravi bolj eksplozivni in svoje jeze ali razočaranja nad učiteljem ne znajo rešiti drugače kot z nasiljem. Malenkost bolj nasilni so torej fantje, a so razlike premajhne, da bi lahko potrdili najino hipotezo. Hipotezo »Nasilje nad učitelji v večini izvajajo fantje« lahko zavrneva.

Dijake sva prosili, da navedejo vzrok zakaj so izvajali nasilje nad učitelji. Dijaki so to počeli, ker so menili, da je učitelj nesposoben, nepravičen, da ignorira dijake, ne sprejema kritike. Nekateri so to počeli zgolj iz zabave.

4.2.2.5 Reakcije dijakov na nasilje nad učitelji

Graf 8: Strukturni odstotki dijakov po reakcijah na nasilje nad učitelji

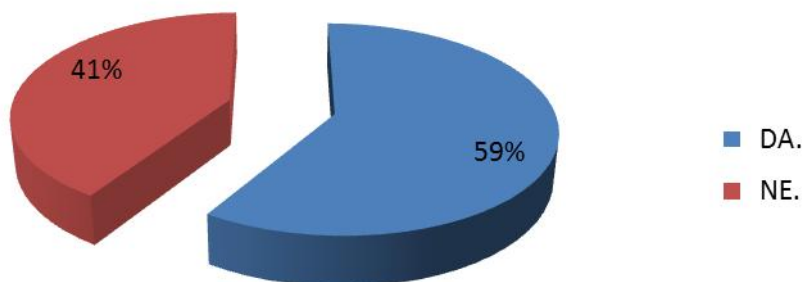
Slaba polovica (48 %) anketiranih dijakov v primeru opaženega nasilja nad učitelji ne reagira. 30 % dijakov se skuša z nasilnežem pogovoriti in ga odvrniti od nasilnih dejanj. Staršem se zaupa 6 % anketiranih dijakov. 6 dijakov se pa celo pridruži in sodeluje pri izvajanju nasilja. Dijaki, ki so obkročili odgovor drugo, so mnenja da na njihovi šoli ni nasilja. Presenetil naju je visok odstotek dijakov, ki na nasilje sploh ne reagirajo. Morda se dijaki bojijo, da bodo nato nasilni dijaki tudi njih skušali diskreditirati. Zelo malo dijakov se o nasilju nad učitelji pogovori s starši. Razlog je morda v pomanjkanju komunikacije med starši in dijaki, zaradi majhne količine časa, ki ga kot družina preživijo skupaj. Misliva, da se zaradi socialnih

omrežij, dijaki zapirajo v svoje sobe in s starši preredko debatirajo o dogajanju na šolskih hodnikih in v razredu.

Razlik glede na spol ali tip srednje šole ni.

4.2.2.6 Drugačna obravnava nasilnih dijakov

Graf 9: Strukturni odstotki dijakov po drugačni obravnavi nasilnih dijakov

Več kot polovica (59 %) anketiranih dijakov meni, da učitelji nasilne dijake obravnavajo drugače kot ostale dijake.

Tabela 31: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov po drugačni obravnavi nasilnih dijakov glede na tip šole.

Tip šole	Drugečna obravnava nasilnih dijakov		
	DA.	NE.	Skupaj
Gimnazija.	57	64	121
	47 %	53 %	100 %
Srednja poklicna oz. strokovna šola.	61	19	80
	76 %	24 %	100 %
Skupaj	118	83	201
	59 %	41 %	100 %

76 % dijakov iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol meni, da so nasilni dijaki obravnavani drugače kot ostali dijaki. S tem se strinja četrtna manj dijakov gimnazijcev.

Zanimalo naju je tudi, kako se učitelji obnašajo do nasilnih dijakov. Njihove odgovore sva klasificirali v 7 različnih kategorij.

Dejanja	f	f %
Nenapovedano spraševanje	28	27 %
Ignoriranje	26	25 %
Presedanje	30	30 %
Nižje ocene	2	2 %
Težja vprašanja pri spraševanju	4	4 %
Obravnava v svetovalni službi	4	4 %
Vzgojni ukrep	8	8 %
Skupaj	102	100 %

30 % dijakov je odgovorilo, da učitelji nasilne dijake najprej presedejo. Kot naslednji ukrep učitelji dijake nenapovedano vprašajo ali jih ignorirajo. 8 % anketiranih dijakov je zapisalo, da nasilni dijaki dobijo vzgojni ukrep (največkrat ukor razrednika). 4 % anketiranih dijakov pa navaja, da učitelji nasilne dijake pošljejo na razgovor v svetovalno službo ali pa jim da težja vprašanja pri spraševanju.

4.2.2.7 Lastnosti nasilnih dijakov

Tabela 32: Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov **po mnenju o nasilnih dijakih**.

Učenci, ki so nasilni so:	f	f %
preobremenjeni s šolo.	36	18 %
po šolskem uspehu zadostni ali nezadostni.	52	26 %
nevzgojeni.	113	57 %
imajo premalo nadzora s strani staršev.	115	58 %
tudi sami žrtve.	77	39 %
nasilni, ker se radi pokažejo pred sošolci.	107	54 %
nasilni, ker jim je nasilje enostavno všeč.	28	14 %
imajo starše, ki jih vedno zagovarjajo.	87	44 %
Drugo:	16	8 %

Največ dijakov meni, da imajo nasilneži premalo nadzora s strani staršev (58 %), da so nevzgojeni (57 %) in se radi pokažejo pred sošolci (54 %). Da se dijaki obnašajo nasilno, so po mnenju dijakov krivi tudi starši, ki svoje otroke vedno zagovarjajo. Tako meni 44 % anketiranih dijakov. Slab učni uspeh po mnenju dijakov ne vpliva tako zelo na dijakovo nasilno vedenje, saj jih tako meni le četrtnina anketiranih. Pod drugo so dijaki navajali, da z

nasiljem dijaki odgovarjajo na provokacije učiteljev, da tako iščejo pozornost in jezo iz vsakdanjega življenja stresajo na šibkejše. En dijak je zapisal, da nasilni dijaki jezo stresajo nad drugo avtoriteto, ki po navadi simbolizira njihove starše. Glede na tip šole ni razlik v odgovorih dijakov.

4.2.3 Primerjave med odgovori dijakov in odgovori učiteljev

Tabela 33: Primerjava števila (f) in strukturnih odstotkov (f %) dijakov in učiteljev **po stopnji nasilja nad učitelji.**

Stopnja nasilja	DIJAKI		UČITELJI	
	f	f %	f	f %
Ostaja enaka.	46	23 %	17	26 %
Narašča.	38	19 %	27	41 %
Upada.	16	8 %	3	5 %
Nasilja ni.	101	50 %	19	29 %
Skupaj	201	100 %	66	100 %

Primerjava med odgovori dijakov in odgovori učiteljev kaže, da učitelji veliko bolj kot dijaki nasilje nad njimi označujejo za pereč problem. Kar 41 % anketiranih učiteljev meni, da nasilje nad njimi narašča. S tem se strinja polovica manj dijakov. Višji odstotek pri učiteljih je pričakovan, saj učitelji nasilna dejanja občutijo še mnogo bolj kot jih opazijo dijaki.

Tabela 34: Primerjava števila (f) in strukturnih odstotkov (f %) dijakov in učiteljev **po nadlegovanju preko elektronskih medijev.**

Nadlegovanje preko e-medijev	DIJAKI		UČITELJI	
	f	f %	f	f %
DA.	4	2 %	10	15 %
NE.	197	98 %	56	85 %
Skupaj	201	100 %	66	100 %

Nasilje preko elektronskih medijev je doživelo 15 % anketiranih učiteljev. 2 % anketiranih dijakov pa je priznalo, da so že nadlegovali učitelje preko elektronskih medijev. Ker so pogosto elektronski naslovi učiteljev objavljeni na spletnih straneh šol, so učitelji tako še bolj izpostavljeni nasilju preko elektronskih medijev. Nekaj dijakov tako elektronsko pošto izrablja tudi za nadlegovanje učiteljev, saj je to lahko najbolj prikrit način izvajanja nasilja,

ker si lahko nasilnež ustvari lažen profil in ga je težko izslediti. Tako se dijak npr. ne izpostavlja osebno pred učiteljem in ga zato učitelj ne more drugače obravnavati kot ostale dijake.

Tabela 35: Primerjava števila (f) in strukturnih odstotkov (f %) dijakov in učiteljev **po lastnostih nasilnih dijakov.**

Lastnosti nasilnih dijakov	DIJAKI		UČITELJI	
	f	f %	f	f %
so preobremenjeni s šolo.	36	18 %	8	12 %
imajo slabši učni uspeh.	52	26 %	20	30 %
so nevzgojeni.	113	57 %	50	76 %
imajo premalo nadzora s strani staršev.	115	58 %	44	67 %
so tudi sami žrtve.	77	39 %	30	45 %
so nasilni, ker se radi pokažejo pred sošolci.	107	54 %	29	44 %
so nasilni, ker jim je nasilje enostavno všeč.	28	14 %	13	20 %
imajo starše, ki jih vedno zagovarjajo.	87	44 %	49	74 %

Dijaki in učitelji se v povprečju strinjajo pri razlogih za nasilno vedenje dijakov. Razlika se pojavi pri dveh odgovorih, in sicer, da imajo nasilneži starše, ki jih vedno zagovarjajo (74 % učiteljev, 44 % dijakov) in da so nasilneži nevzgojeni (76 % učiteljev, 57 % dijakov). Obojni so na visoko mesto postavili tudi, da imajo nasilni dijaki premalo nadzora s strani staršev.

Tabela 36: Primerjava števila (f) in strukturnih odstotkov (f %) dijakov in učiteljev **po drugačni obravnavi nasilnih dijakov.**

Drugačna obravnava	DIJAKI		UČITELJI	
	f	f %	f	f %
DA.	118	59 %	18	27 %
NE.	83	41 %	48	73 %
Skupaj	201	100 %	66	100 %

27 % učiteljev je priznalo, da nasilne dijake obravnavajo drugače kot ostale, medtem ko je odstotek dijakov, ki odgovarjajo pritrdilno precej večji (59 %). Morda dijaki različne reakcije učiteljev dojemajo preveč osebno. Vsaka sprememba učiteljevega vedenja verjetno ni odgovor na nasilje, ki ga učitelji občutijo.

5 SKLEPNE MISLI

V šolah smo priča nasilnim dejanjem nad učitelji s strani dijakov, staršev, sodelavcev ali ravnatelja/ice. Zanimalo naju je, kako je nasilje razširjeno v gimnazijah in srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah. Pripravili sva dva anketna vprašalnika; enega za učitelje in enega za dijake. Anketirali sva 201 dijaka in 66 učiteljev.

Analiza anketnega vprašalnika za učitelje je pokazala, da se kar 56 % učiteljev počuti ogroženo s strani staršev in 36 % s strani dijakov. Ugotovili sva tudi, da je več nasilja nad učitelji na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah, kar sva pričakovali. Dijaki kot obliko izvajanega nasilja največkrat uporabljajo verbalno oz. besedno nasilje. Tako je 48 % anketiranih učiteljev že doživelo preklinjanje in 29 % pa vpitje s strani dijakov. Močno je prisotno tudi psihično nasilje, največkrat gre za dajanje občutka nemoči (30 %) in izsiljevanje (35 %). Nasilna dejanja je doživelo več učiteljic kot učiteljev. Največ učiteljev (42 %) se z nasilnežem pogovori, 17 % pa je takih, ki o nasilju ne spregovorijo. 76 % učiteljev misli, da je za nasilno obnašanje dijakov kriva vzgoja in 74 % učiteljev meni, da imajo dijaki starše, ki jih vedno zagovarjajo. Učitelji so priznali, da nasilne dijake največkrat obravnavajo drugače tako, da jih nenapovedano vprašajo, a pri ocenjevanju upoštevajo izključno znanje dijaka.

Analiza anketnega vprašalnika za dijake je pokazala, da dijaki bolj izvajajo nasilje na srednjih poklicnih oz. strokovnih šolah kot na gimnazijah, kar se sklada tudi z odgovori, da dijaki iz srednjih poklicnih oz. strokovnih šol poznajo nasilje nad učitelji bolj kot dijaki iz gimnazij. 55 % dijakov je priznalo, da učitelje preklinja, 49 % jih na učitelje vpije in 47 % dijakov daje učiteljem žaljive vzdevke. Zraven verbalnega nasilja pa dijaki izvajajo tudi psihično nasilje, kot je dajanje občutka nemoči in izključenosti (54 % in 30 % dijakov) ter izsiljevanje (18 % anketiranih dijakov). Vprašanje, ki se pojavi je, zakaj učitelji dopuščajo izvajanje nasilja? Da so nasilje nad učitelji že izvajali je odgovorilo le 6 % dijakov, kar kaže na to, da se dijaki pogosto ne zavedajo, katera dejanja so obravnavana kot nasilna. 59 % dijakov je mnenja, da učitelji nasilne dijake obravnavajo drugače, najpogosteje z presedanjem (30 % dijakov) in nenapovedanim spraševanjem (27 % dijakov).

Če primerjamo odgovore učiteljev z odgovori dijakov pride do nekaterih razlik. Učitelji menijo, da je nasilje resen problem in da se nasilje iz leta v leto stopnjuje (41 % učiteljev), medtem ko je takega mnenja manj kot petina dijakov (19 % dijakov). Največja razlika se pojavi pri odgovoru, da učitelji nasilne dijake obravnavajo drugače (27 % učiteljev, 59 % dijakov). Tako visok odstotek dijakov je verjetno zaradi tega, ker dijaki določena učiteljeva

dejanja jemljejo preveč osebno. Dijaki in učitelji pa se strinjajo v odgovorih, da je za nasilno vedenje dijakov kriv premajhen nadzor staršev oz. slaba vzgoja.

Nekateri odgovori dijakov kot odgovori učiteljev so naju zelo presenetili. Kot kaže je nasilja v šolah veliko. Strinjava se z besedami Ilrike Popp, ki pravi: »Nasilje ni nesreča ali rezultat pomote, temveč je storjeno namensko in neposredno.« Mladostniki v srednje šole pridejo že z dokaj oblikovanimi vzorci vedenja, zato se nama v srednjih šolah zdi najbolj pomembno, da skušamo nasilje preprečiti in nanj pravilno odreagirati. Sami bova začeli ozaveščati dijake in starše o tem, da je nasilje prisotno in jim bova predstavili rezultate najine raziskave, potem pa bova skupaj s svetovalno službo pripravili delavnico na temo uspešnega reševanja konfliktov in izboljšanja odnosa do učiteljev.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vsi ljudje predstavljamo neko družbo, ki bi naj delovala tako, da bi vsem bilo omogočeno dostojno, lepo in pravično življenje. Vsi si želimo, da bi uresničili svoje cilje, da bi dobro živeli in da bi se v odnosu drug z drugim počutili dobro. Zato moramo ravnati odgovorno in drug drugega spoštovati in si med seboj pomagati. Pa vendar se zdi, da vsi ne delujejo v tej smeri. Vedno več je namreč ljudi, ki se vedejo nasilno in s tem prizadenejo ostale ter jim onemogočajo, da bi živeli in delovali tako kot si zaslužijo. Tudi nasilje nad učitelji je zadnje čase pereča tema. V najini raziskavi se je pokazalo, da nasilje nad učitelji izvajajo tako starši kot dijaki. Pa vendarle je šolsko okolje prostor, kjer bi se naj etično obnašali, bili pošteni, pravični, si med seboj pomagali in skrbeli zase in za sočloveka. Verjameva, da se učitelji trudijo in želijo dijakom dobro. Glede na to, da se je pokazalo, da so starši bolj nasilni od svojih otrok, pa se je vendarle potrebno vprašati, ali je zaupanje v sposobnost učiteljev res tako slabo, da starši velikokrat za napake svojih otrok krivijo učitelje. Starši želijo preveč krat svoje otroke zaščititi, pozabijo pa, da je potrebno tudi mladostnike naučiti, da so za svoja dejanja odgovorni sami. Da se morajo naučiti delovati kot odgovorni posamezniki, saj bo le tako lahko družba delovala kot pravična družina, kjer ne bomo škodoželjni in nasilni.

7 VIRI IN LITERATURA

- Aničić, K. et. al. (2002). *Nasilje-Nenasilje: priročnik za učiteljice, učitelje, svetovalne službe in vodstva šol*. Ljubljana: i2.
- Bezenšek, J. (1998). *Državljska kultura*. Ljubljana: DZS.
- Bezenšek, J. (2003). *Predšolski otrok danes*. Slovenske konjice: Vrtec Slovenske Konjice.
- Bučar-Ručman, A. (2004). *Nasilje in mladi*. Novo Mesto: Klub mladinski kulturni center.
- Dekleva D. (1997). Nasilje med učenci. *Šolsko svetovalno delo*, 2 (2). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- "Če mi boš dala cvek, te bom ustrelil s pištolo!". (2002). Pridobljeno 13.11.2012 iz <http://www.dnevnik.si/slovenija/v-ospredju/26350>.
- Majcen, N. (2010). *Nekateri sociološki vidiki povezanosti nasilja nad učitelji in njihovega socialnega statusa*. Magistrsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo.
- Matković, S. (2006). *Nasilje učencev nad učitelji*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo.
- Matković, S. (2007). Nasilje učencev nad učitelji. *Šolsko svetovalno delo*, 12 (3–4), str. 36–44.
- Kuhar, R., et al. (1999). *O nasilju: priročnik za usposabljanje*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Popp, U. (2003). Nasilje v šoli in koncepti preprečevanja nasilja. *Sodobna pedagogika*, 54 (2), 26-41.
- Krall, H. (2003). Mladina in nasilje: teoretične koncepcije in perspektive pedagoškega ravnanja. *Sodobna pedagogika*, 54 (2), str. 10–25.
- Pšunder, M. (1998). *Kaj bi učitelji in starši še lahko vedeli?* Ljubljana: ZRSŠ.
- Pšunder, M. (2000). Ali so učenci nasilni do učiteljev? *Varstvoslovje*, 2 (4), str. 25–34.
- Pšunder, M. (2004). *Disciplina v sodobni šoli*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Pušnik, M. (1997). Končan projekt Trpinčenje med otroki in mladostniki. *Didakta*, 6 (32/33), str. 50–53.
- Kalin, A. (2003). Pouk, ki spodbuja sodelovalno klimo in nenasilje. *Sodobna pedagogika*, 54 (2), 42-58.

- Tkalec, L. (2001). Šikaniranje. *Teorija in praksa*, 5 (38), str. 908–926.
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2002). Ljubljana: DZS.
- Ščuka, V. (2007). *Šolar na poti do sebe*. Radovljica: Didakta.
- Učitelji – žrtve virtualnega mobinga. (2008). Pridobljeno 26.11.2012, iz <http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2008053105329831>.
- Zabukovec Kerin, K. (2002). Vrstniško nasilje v šoli. V D. Lešnik Mugnaioni (Ur.), *Nasilje–Nenasilje* (str. 103–121). Ljubljana: i2.

8 PRILOGE

8.1 Anketni vprašalnik za učitelje

Spoštovani učitelji!

Sva dijakinji 3. in 4. letnika in v okviru projekta Mladi za napredek Maribora pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom Nasilje nad učitelji v srednjih šolah. Zanima naju ali so učitelji deležni nasilja, kdo izvaja nasilna dejanja in kakšna so ta dejanja. Prosiva vas, da na vprašanja odgovarjate iskreno. Anketni vprašalnik je anonimen. Prosiva, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Za sodelovanje se vam najlepše zahvaljujemo!

1. Spol:

- Moški.
- Ženski.

2. Zaposlen sem na:

- Gimnaziji.
- Srednji poklicni oz. strokovni šoli.

3. V šolstvu sem zaposlen/a:

- 0-10 let.
- 11-20 let.
- 21 let in več.

4. Kako bi ocenili vaše zadovoljstvo v poklicu, ki ga opravljate?

- Zelo zadovoljen.
- Zadovoljen.
- Nezadovoljen.
- Zelo nezadovoljen.

5. Ali se na vaši šoli kdaj na kakršen koli način počutite ogroženi s strani

	Vedno	Pogosto	Včasih	Nikoli
dijakov.	☐	☐	☐	☐
staršev.	☐	☐	☐	☐
sodelavcev/učiteljev.	☐	☐	☐	☐
ravnatelja/ice.	☐	☐	☐	☐

6. Ali je na šoli, kjer ste zaposleni, nasilje pereč problem?

- Da, vedno.
- Da, pogosto.
- Redko.
- Ne, nikoli.

7. Kako ocenjujete stopnjo nasilja nad učitelji na vaši šoli v zadnjih letih?

- Ostaja enaka.

- Narašča.
- Upada.
- Nasilja ni.

8. Ali ste že kdaj doživeli nasilje na delovnem mestu s strani

	DA	NE
Dijakov.	☐	☐
Staršev.	☐	☐
Sodelavcev/učiteljev.	☐	☐
Ravnatelja/ice.	☐	☐

9. Označite, katera nasilna dejanja ste že doživeli:

	s strani dijakov	s strani staršev	s strani sodelavcev	s strani ravnatelja/ic e
Ustrahovanje, grožnje	☐	☐	☐	☐
Šikaniranje	☐	☐	☐	☐
Fizično nasilje	☐	☐	☐	☐
Občutek izključenosti	☐	☐	☐	☐
Občutek nemoči	☐	☐	☐	☐
Preklinjanje	☐	☐	☐	☐
Poniževanje	☐	☐	☐	☐
Obrekovanje	☐	☐	☐	☐
Izsiljevanje	☐	☐	☐	☐
Spolno nadlegovanje	☐	☐	☐	☐
Obmetavanje s predmeti	☐	☐	☐	☐
Vpitje	☐	☐	☐	☐
Žaljivi vzdevki	☐	☐	☐	☐
Uničevanje osebne lastnine	☐	☐	☐	☐
Uničevanje šolske lastnine	☐	☐	☐	☐

10. Ali ste občutili kdaj nadlegovanje preko elektronskih medijev (razne ogrožajoče e-pošte, pošiljanje virusov, poskus vdora v računalnik, nadlegovanje preko telefona,...)

- DA.
- NE.

Če DA, kdo vas je nadlegoval in na kakšen način?

12. Katerih vrst »lumparije«s strani dijakov ste bili deležni v zadnjih 3letih?

	DA	NE
Motenje pouka.	☐	☐
Skrivanje učnih pripomočkov.	☐	☐
Kraja testov.	☐	☐
Nastavljanje risalnih žebličkov ali drugih predmetov na stol.	☐	☐
Namazana vratna kljuka.	☐	☐

	DA	NE
Preluknjane zračnice na avtu ali kolesu.	☐	☐
Druga škoda na avtu, kolesu.	☐	☐
Drugo:	☐	☐

13. Komu ponavadi sporočite nasilne dogodke?

- Nikomur.
- Sodelavcu/ki.
- Ravnatelju/ici.
- Svojemu partnerju/ici.
- Svojim prijateljem.

14. Učenci, ki so nasilni so po vašem mnenju:

- so preobremenjeni s šolo.
- imajo slabši učni uspeh.
- so nevzgojeni.
- imajo premalo nadzora s strani staršev.
- so tudi sami žrtve.
- so nasilni, ker se radi pokažejo pred sošolci.
- so nasilni, ker jim je nasilje enostavno všeč.
- imajo starše, ki jih vedno zagovarjajo.

15. Ali ste nasilne dijake, ki so vam povzročali/povzročajo nasilje, obravnavali drugače, kot ostale dijake?

- DA.
- NE.

Če, DA kako ste se obnašali do nasilnih dijakov (npr. nenapovedano vprašali, jih ignorirali, presedli, poslali v svetovalno službo,...)?

17. Kako ste reagirali v primeru nasilnih dejanj nad vami?

- Nisem naredil/a ničesar.
- Seznanil/a sem vodstvo šole.
- Zaupal/a sem se sodelavcu.
- Z nasilnežem sem se pogovoril/a.
- Nasilneža sem prijavil/a.
- Do nasilneža sem se prav tako obnašal/a nasilno.
- Drugo:

8.2 Anketni vprašalnik za dijake

Pozdravljen/a!

Sva dijakinja 3. in 4. letnika in v okviru projekta Mladi za napredek Maribora pripravljava raziskovalno nalogo z naslovom Nasilje nad učitelji v srednjih šolah. Zanima naju ali so učitelji deležni nasilja, kdo izvaja nasilna dejanja in kakšna so ta dejanja. Prosiva te, da na vprašanja odgovarjaš iskreno. Anketni vprašalnik je anonimen. Prosiva, če si vzameš nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričneš z izpolnjevanjem ankete.

Za sodelovanje se ti najlepše zahvaljujeva!

1. Spol:

- Moški
 Ženski

2. Kateri letnik si:

- Prvi letnik.
 Drugi letnik.
 Tretji letnik.
 Četrti letnik.

3. Obiskujem:

- Gimnazijo
 Srednjo poklicno oz. strokovno šolo.

4. Ali poznaš nasilje nad učitelji?

- DA.
 NE.

5. Kako ocenjuješ stopnjo nasilja nad učitelji na vaši šoli v zadnjih letih?

- Ostaja enaka.
 Narašča.
 Upada.
 Nasilja ni.

6. Ali si kdaj ti ali tvoji sošolci učitelja/e ...?

	DA	NE
Ustrahovali, grozili	☐	☐
Šikanirali	☐	☐
Izvajali fizično nasilje	☐	☐
Dajali učitelju občutek izključenosti	☐	☐
Dajali učitelju občutek nemoči	☐	☐
Preklinjali	☐	☐
Poniževali	☐	☐
Obrekovali	☐	☐
Izsiljevali	☐	☐
Spolno nadlegovali	☐	☐
Obmetavali s predmeti	☐	☐
Vpili	☐	☐

	DA	NE
Dajali žaljive vzdevke	☐	☐
Uničevali osebno lastnino učiteljev	☐	☐
Uničevali šolsko lastnino	☐	☐
Drugo:	☐	☐

7. Ali si ti ali tvoji sošolci že kdaj nadlegovali učitelje preko elektronskih medijev (razne ogrožajoče e-pošte, pošiljanje virusov, poskus vdora v računalnik, nadlegovanje preko telefona,...)?

- DA.
 NE.

Če DA, na kakšen način?

9. Katere vrste "lumparij" si ti ali tvoji sošolci počeli, da bi razjezili učitelja/e?

	DA	NE
Motenje pouka	☐	☐
Skrivanje učnih pripomočkov	☐	☐
Kraja testov	☐	☐
Nastavljanje risalnih žebličkov ali drugih predmetov na stol	☐	☐
Namazana vratna kljuka	☐	☐
Preluknjane zračnice na avtu ali kolesu	☐	☐
Druga škoda na avtu, kolesu	☐	☐
Drugo:	☐	☐

10. Ali si že kdaj sam/a izvajal/a nasilje nad učitelji?

- DA.
 NE.

Če DA, zakaj si izvajal/a nasilje, kaj je bil glavni razlog za nasilno vedenje do učitelja/ev?

12. V primeru, da sošolec izvaja nasilje nad učiteljem in to opaziš, kako reagiraš?

- ne reagiram
 se mu pridružim in tudi sam sodelujem
 se skušam z nasilnežem pogovoriti in ga odvrniti od nasilnih dejanj
 povem staršem
 povem šolski svetovalni službi
 povem ravnatelju
 Drugo:

13. Ali učitelji nasilne dijake obravnavajo drugače kot ostale dijake?

- DA.

NE.

Če DA, kako se učitelji obnašajo do nasilnih dijakov (npr. nenapovedano spraševanje, ignoriranje, presedanje, obravnava v svetovalni službi,...)?

--

15. Učenci, ki so nasilni, so po mojem mnenju:

- so preobremenjeni s šolo.
- so po šolskem uspehu zadostni ali nezadostni.
- so nevzgojeni.
- imajo premalo nadzora s strani staršev.
- so tudi sami žrtve.
- so nasilni, ker se radi pokažejo pred sošolci.
- so nasilni, ker jim je nasilje enostavno všeč.
- imajo starše, ki jih vedno zagovarjajo
- drugo: _____